

Inw. A. 12.797

I. N. FIŢESCU

Doctor în drept de la Facultatea din Roma

INTRODUCERE ÎN DREPTUL CAMBIAL

Condițiunile esențiale ale cambiei

(Art. 270 cod. comercial)

Donațiunea:

C. C. ARION

BUCUREȘTI

Editura Ziarului CURIERUL JUDICIAR, Calea Rahovei, 5

1915

347.73 (04)

Introducere în dreptul cambial

Condițiunile esențiale ale cambiei
(Art. 270 cod. comercial)

347.73(04)

Introducere în dreptul cambial

I. Privire generală asupra legislațiunei cambiale

Cambia ca instituit juridic așa cum îl avem azi reglementat de codul nostru de comerț, nu este rezultatul născocirii vreunui om genial, ci-i consecința unei lungi practici și uzanțe comerciale, începând cu primele vremuri ale evului de mijloc și până în zilele noastre.

Procesul de perfecționare al cambiei s'a divizat în mai multe perioade, fără însă ca toți scriitorii să cadă de acord. Toți, sau aproape toți, admit diferite epoci, dar discordia începe când e vorba de a se fixa numărul lor și timpul cât fiecare durează.

În general se admite diviziunea lui *Kuntze* (*Wechselrecht*, în *Endemann's Handbuch*, vol. IV, partea 2-a, 1884), după care prima epocă a dezvoltării cambiei este în decursul evului mediu până la ordonanța franceză din 1763, a doua începe dela această dată și se isprăvește cu promulgarea ordonanței cambiale germane din anul 1847 și a treia perioadă o avem dela 1847 până în ziua de azi.

Prima epocă este epoca italiană, căci în acest

timp progresul cambiei e datorit Italianilor; a doua epocă este epoca franceză, căci ordonanța franceză din 1763 a contribuit în mare măsură la dezvoltarea principiilor cambiale; în fine, în epoca ultimă, doctrina germană este atât de superioară, încât ea s'a impus tuturor națiunilor, fapt care a contribuit ca ordonanța cambială germană să fie inspiratoarea mai tuturor legislațiunilor noi.

După *Lehmann (Wechselrecht, § 23)* perioada 3-a începe odată cu promulgarea legii prusiene din anul 1794, lege care consacră principiul că giratarul de bună credință dobândește prin gir drepturile cambiale, independent de cum le avea girantele.

Canstein (Lehrbuch des Wechselrechts, p. 41) împarte dezvoltarea cambiei în patru epoci, epoca a treia isprăvindu-se cu publicarea codului de comerț francez.

Cambia își ia naștere din nevoile comerțului din evul mediu. În acea epocă monetele difereau foarte mult dela oraș la oraș. Aproape fiecare oraș comercial trăia o viață a parte, având propriile sale monete. De aceea cu ocazia plăților se schimbau monetele, căci cel ce voia să facă plata în altă localitate, trebuia să-și procure monetele acelei localități. Cu aceste schimbări se ocupau zarafii și mai în urmă băncile. Schimbarea monetelor era principala operațiune de bancă din evul-mediu. Acest schimb se numea *cambium minutum sine literis*.

Când locul plății diferea de locul unde se dea, unde avea sediul comercial platnicul, adică când era ceea ce se numește în vorbire tehnică *distantia loci*, atunci bancherii se însărcinau ei însăși să facă plata în localitatea indicată și de cele mai multe ori în

moneta localității unde se efectua plata. În acest caz avem *cambium de pecunia praesenti cum pecunia absentis*, numit și *cambium per literas*, de oarece cu această ocazie se obișnuia să se facă un înscris, iscălit de bancher și care conținea: a) suma primită de bancher (*valuta*); b) obligația de a da acea sumă în alt loc (*distantia loci*) fie personal de bancher, fie printr'un împuternicit (*per me vel meum nuntium*). Restituirea se făcea celui ce depusese suma sau unuia desemnat de acesta (*tibi vel tuo nuntio*).

Documentul descris nu-i decât germenul biletului la ordin, asemănându-se foarte mult cu biletul la ordin domiciliat, document nu tocmai practic de oarece era redactat de notar, așa că era înconjurat de formalități costisitoare, ce stânjneau mersul repede al afacerilor.

Prin secolul XIII, bancherii când voiau să facă *cambio trajettizio*, adică să remită o sumă de bani într'altă localitate, nu se mai serveau de acel act costisitor, act notaril arătat mai sus, ci dadeau ordin unui alt bancher printr'o scrisoare (*lettera di pagamento di cambio*), pentru ca să plătească la prezentarea acelei scrisori.

Cum numele arată, *lettera di pagamento di cambio*, nu este decât ceea ce azi Italienii numesc *lettera di cambio* sau *cambiale tratta*, iar noi *cambie* ori *cambie trată* sau simplu *trată*.

Din aceste două documente și în ordinea arătată ar deriva biletul la ordin și *cambia trată*, cel puțin așa ne învață cei mai de seamă scriitori, cum buneoară L. Goldschmidt (*Universalgeschichte des Handelsrechts*, I p. 437 urm., nota 90 și pag. 417 urm.); Grünhut (*Wechselrecht*, § 5, nota 1 și § 6 nota 1); Papa

d'Amico (I titoli di credito: formazione storica, Parte, terza, n. 46).

După alții însă, cambia trată ar derivă din mandatele de plată, ce regii le dedeau tezorierilor (Cf. Valery, *Une traite de Philippe le bel*, în *Revue générale de droit*, n. 14 urm; Freundt, *Das Wechselrecht der Postglossatoren I*, p. 33 urm.

* * *

Legislațiunea română referitoare la cambie nu este decât traducerea articolelor din codul de comerț Italian, care se raportează la materia ce discutăm. La rândul său, cambia italiană este adânc influențată de ordonanța cambială germană.

Ordonanța cambială germană, *die deutsche Wechselordnung*, luă naștere în următoarele împrejurări: conferința generală a statelor ce formau uniunea vamală, cerură la 1846 ca să se instituiască o comisiune însărcinată cu pregătirea unei singure legi cambiale pentru toate statele uniunii. Prusia, în urma invitațiunii, făcu un proiect și invită pe toate statele germane la o conferință în Leipzig, conferință, care s'a întrunit la 14 Noembrie 1847, și în urma unor foarte interesante dezbateri elaboră un proiect de lege, ce fū adoptat ca lege imperială de către adunarea națională din Frankfurt a. M., la 24 Noembrie 1848.

La 1857 conferința statelor germane întrunită în Nürnberg, aduse câteva modificări ordonanței cambiale, modificări cunoscute sub numele de *Nürnberger Novellen*

Atât ordonanța cambială cât și *Nürnberger Novellen* ca să aibă autoritate, trebuiau acceptate ca

legi de fiecare stat în parte, conform constituției fiecăruia, lucru ce s'a și întâmplat.

În urma formării imperiului german, ordonanța cambială și novelele din Nürnberg fură declarate la 16 Aprilie 1871 ca lege imperială (Reichsgesetz).

La acestea mai trebuie amintită legea din 30 Mai 1908 privitoare mai ales la protest.

In Italia, când se numi în 1869 o comisiune care să prepare un proiect de cod de comerț, acea comisiune declară că va avea, în ce privește cambia, drept model ordonanța cambială germană (Procesele verbale No. 5-8).

Primul proiect de lege fu redactat de prof. Carnazza Puglisi și după ce fu modificat de comisiune, fu prezentat ca un titlu al proiectului preliminar; aceasta se întâmplă în anul 1872. Proiectul preliminar a fost trimis Facultăților de Drept, magistraturei și camerilor de comerț, cerându-li-se părerea. În 1876 fu redactat proiectul definitiv de către o nouă comisiune numită de ministrul de justiție de pe atunci, marele *Mancini*. La 1877 *Mancini* prezentă proiectul senatului și după ce fu adoptat de corpurile legiuitoare, deveni lege la 2 Aprilie 1882.

În România când în 1887 s'a introdus un nou cod de comerț, nu s'a căutat să se facă o operă originală, căci o asemenea lucrare cerea muncă, timp și oameni foarte pricepuți, ci ne-am mulțumit să traducem articolele din codul de comerț italian din anul 1882. Așa încât în ce privește cambia rămânând fideli Italianilor, am admis principiile ordonanței cambiale germane, fapt destul de important pentru a nu neglija doctrina și jurisprudența germană.

II. Caracterele cambiei

§ 1. Caractere comune tuturor titlurilor de credit

Cambia fiind un titlu de credit pe lângă alte caractere ale ei proprii, pe care le vom vedea mai târziu, are și caracterele ce disting titlurile de credit de alte documente. Și dacă e așa, trebuie să ne oprim puțin asupra titlurilor de credit, spre a le desluși.

Adolf Wagner începe studiul său despre credit. (în *Schonberger Handbuch*) cu următoarea definițiune: „Creditul este acel raport economic privat, adică acea operațiune consistând în a da și primi în mod voluntar bunuri economice, dintre care prestațiunea unei părți are loc încredându-se acea parte în promisiunea unei viitoare contraprestațiuni din partea celuilalt contractant“. De esența creditului este deci o prestațiune în prezent pentru o contraprestațiune în viitor.

Odată raportul de credit născut, nu e neapărat nevoie ca el să rămâie prins în mod inseparabil de persoanele, cari i-au dat naștere. În comerț, cel puțin în vremea noastră, creditul, fie din punct de vedere activ, fie din punct de vedere pasiv, e destinat să treacă dintr'un patrimoniu într'altul, dintr'o piață într'alta, dintr'o țară într'alta.

Pentru ca creditul să îndeplinească funcțiunea sa, spre înlesnirea multiplelor transacțiuni încheiate între comercianți și chiar între necomercianți, pentru a putea creditul să se obiectiveze ca entitate economică, liber de orice relațiuni cu persoanele, cari l'au creat, cari l'au avut în stăpânire, pentru ca creditul să înlocuiască moneta, avea nevoie de un ins-

titut, merit să-i acorde avantajii, ce altfel nu le-ar fi avut. Avantajile, despre care vorbim, sunt procurate de către titlurile de credit.

Nu vom insista mai mult asupra importanței economice a titlurilor de credit, întru cât e o chestiune prea cunoscută din economia politică. Ne vom mărgini a defini și a clasifica titlurile de credit arătând caracterele esențiale, caractere cari, cum am spus, sunt și ale cambiei.

Nu împărtășim părerea d-lui *Bruschettini*, care în opera sa *Trattato sui titoli al portatore* socotește că o bună definițiune este aceea care se poate aplica tutulor teoriilor, ce s'au format în jurul unui institut juridic. Cu asemenea părere se ajunge la o definițiune vagă, care în realitate numai definițiune nu se poate numi, neîntrunind toate caracterele ce le-ar avea principiul sau institutul ce se definește.

Din această pricină definițiunea că titlul de credit la purtător este „acel document, prin care subscriitorul se obligă la o prestațiune în favoarea purtătorului (ca atare) al documentului însăși“, definițiune dată de d-l *Bruschettini*, este incompletă.

Incompletă este și definițiunea dată de jurisconsultul *Brunner* în *Endemann's Handbuch*: „Wertpapiere ist eine Urkunde über ein Privatrecht, dessen Verwerthung durch die Innehabung der Urkunde privatrechtlich bedingt ist“ (titlu de credit este un document asupra unui drept privat, a cărui valorificare din punct de vedere al dreptului privat este condiționată de posedarea documentului).

Admitem definițiunea ilustrului nostru profesor dela Universitatea din Roma, *Cesare Vivante*, care în clasicul său *Trattato di diritto commerciale* (3-a

ed., vol. III, p. 154) scrie că „titlul de credit este un document necesar pentru a exercita dreptul literal și autonom care este menționat în el“.

Din această ultimă definițiune, pe care ne-o însușim, rezultă în mod evident caracterele titlurilor de credit.

Caracterele comune tuturor titlurilor de credit sunt următoarele :

a) Titlurile de credit sunt documente necesare, în sensul că dreptul de credit este strâns legat de document, neputându-se valorifica decât prin prezentarea documentului, afară, bine înțeles, de cazul excepțional al amortizării (excepțiune ce confirmă principiul) ;

b) Titlurile de credit conțin un drept literal, ceea ce însemnează că obligațiunea debitorului este determinată numai de cuprinsul scris al documentului ; cu alte cuvinte dreptul este încorporat în titlu ;

c) Titlurile de credit conțin un drept autonom, adică dă posibilitate dobânditorului de bună credință de a avea un drept independent de ce drepturi și de cum erau drepturile posesorilor anteriori ai documentului.

Afară de aceste 3 caractere esențiale, fiecare specie de titluri de credit au caractere proprii, prin care se pot deosebi speciile între ele. *Bonelli (Contributo ad una teoria scientifica dei titoli di credito, Giurisprudenza italiana, 1897, Parte IV)* numește caracterele proprii fiecărei specii : *caractere subordonate*.

După cum se vede între titlurile de credit și titlurile sau înscrisurile destinate să probeze un drept—probe preconstruite—există o deosebire substanțială. Titlurile de credit nu numai documentează un drept,

dar încă, hârtia, titlul, este element esențial pentru existența însăși a dreptului. Hârtia, titlul, materializează dreptul, drept care e orânduit să trăiască o viață juridică numai întrucât e unit cu titlul.

Dacă o așa de mare importanță joacă hârtia față de drept la titlurile de credit, nu se poate admite ideia cătorvâ (*Giorgi, Teoria delle obbligazioni*, vol. IV, p. 297; *Planiol, Traité*, vol. II, n. 100), cari văd în acest institut juridic numai un document probatoriu, de oarece după cum arătarăm între titlurile de credit și probele preconstituite e o deosebire substanțială. Spre a învedera și mai bine vom spune că o obligație constatată printr'un înscris, se poate înstreina, vinde, cesionă, donă, independent de înscris; o astfel de obligațiune se poate executa fără să se prezinte documentul, etc. Acest lucru nu se poate face însă cu titlurile de credit, de oarece în acest caz orice transmisiune a dreptului trebuie să rezulte din document, și nici nu e posibil să se pretindă vre-un drept independent de documentul, în care dreptul este incorporat.

Titlurile de credit luară naștere și se perfecționară pentru a ușura circularea creanțelor; și de aceea ele prin forma lor constituiesc tocmai un excelent mijloc de circulațiune.

Forma titlurilor de credit este aceea care indică modul circulațiunei, fapt care ne îndreptățește a spune că cea mai importantă clasificare a titlurilor de credit este clasificarea care are la bază circulațiunea.

Din acest punct de vedere distingem :

- I. Titluri nominative.
- II. Titluri la ordin.
- III. Titluri la purtător.

Fiecare clasă are felul său de circulațiune. Titlurile nominative circulă prin facerea unui transfert în registrele societății sau a instituției emitente; titlurile la ordin, cum e cambia, prin gir; titlurile la purtător, prin simpla transmitere a documentului,

D-l *Gustavo Bonelli* mai distinge titlurile de credit în: a) titluri de credit cu scadență determinată, și b) titluri de credit fără o atare scadență. La titlurile cu o scadență fixată încă din ziua emisiunii, numai acela va putea cere plata obligațiunii, care se va afla în posesiunea titlului în ziua scadenței; la titlurile fără scadență va fi legitimat a cere plata orice posesor, fără distincțiune, de oarece nu e nici un obstacol de timp.

Profesorul *Cesare Vivante* (vol. III, n. 987) deosebește titlurile de credit și după conținutul lor, și atunci avem:

a) titluri de credit propriu zis, cari dau dreptul la o prestațiune de bunuri fungibile în mărfuri sau bani. Exemplu: cambia, ordinul în produse, titlurile funciare.

b) titluri ce servă la dobândirea de dreptul real asupra unui bun determinat; exemplu: polița de încărcare, scrisoarea de trăsură, biletele de depozit și de gaj (*Contra: Bolaffio*, în *Archivio Giuridico*, LVII, p. 274 urm.; *Thaller*, în *Annales de droit com.* vol. XX, XXI).

c) titluri, cari atribuesc calitatea de asociat; ex: acțiunile.

d) titluri ce dau dreptul la servicii; ex: biletele de călătorie.

Cambia este și ea un titlu de credit, deci ceea

ce am spus relativ la titlurile de credit se aplică și cambiei.

§ 2. *Caracterele proprii (subordonate) ale cambiei și principii generale.*

Am văzut cum cambia este un titlu de credit și acum înțelegem ce înseamnă și ce consecințe are titlul de credit.

Cambia este un titlu de credit la ordin, adică un titlu de credit care circulă din mână în mână cu ajutorul unui ordin scris pe dosul documentului, numit acest ordin *gir*.

Vom defini cambia zicând că este un titlu de credit la ordin, formal și complet, conținând o promisiune abstractă de plată a unei sume determinate fără contraprestațiune, la scadența și locul arătate în el, fiind obligați solidar toți cei ce au iscălit acest titlu. (Vivante, op. cit. n. 1014).

Din definițiune rezultă că :

a) Cambia este un titlu de credit, deci e un document indispensabil valorificării dreptului de creanță, conținând și un drept literal și autonom ;

b) Cambia fiind un titlu la ordin, circulă prin gir.

c) Cambia este un titlu formal, de oarece legea arată în mod strict forma ce trebuie s'o aibă, sub pedeapsă de nulitate ;

d) Cambia este un titlu complet, ceea ce înseamnă că nu poate fi completată, nici interpretată cu ajutorul altor înscrisuri. Ori de câte ori condițiunile esențiale ale cambiei nu sunt redactate așa încât să reese un înțeles mulțumitor spre a se menține eficacitatea titlului, vom zice în acest caz, că

cambia e nulă, nefiindu-ne permis să o interpretăm cu ajutorul altor scrisuri.

În acest sens s'a pronunțat doctrina și jurisprudența din Italia și Germania. Vedeți: *Cesare Vivante, Trattato*, vol. III, no. 954 și 1014; *Rehbein, Allgemeine deutsche Wechsel-Ordnung mit Kommentar in Anmerkungen, zweite, verbesserte Auflage*, p. 14; Curtea de Apel din București, s. III, dec. 39/912, în „*Jurisprudența în fișe*“ art. 270 no. 3, cu nota noastră.

Ⓛ Obligatiunea cuprinsă în cambie este abstractă, adică independentă de orice raport cauzal, cu alte cuvinte independentă de cauza care determină emiteria cambiei. Acesta e principiul, amănuntele le vom studia mai târziu.

f) Cambia îndrituește la plata unei sume de bani la locul și la timpul arătat în ea.

g) Creditorul cambial pentru suma de bani, ce va primi dela debitorul cambial, nu va fi obligat sub condițiunea vreunei contra-prestațiuni. La ziua scadenței creditorul va cere pur și simplu plata. (A se vedea *Vivante*, în locul citat mai sus).

De multe ori cum vom vedea, creditorul pentru a-și conserva acțiunea cambială, va fi nevoit să facă unele cheltuieli, cum buncoară cheltuelile protestului, dar asemenea debursări n'au alt caracter decât de măsuri conservatorii, nu sunt în nici un caz o contra-prestațiune (*Conf. Vivante*, vol. III, no. 1014).

Am spus că, cambia este un titlu complet. De aci decurge că orice obligațiune cambială trebuie să rezulte din cuprinsul cambiei și trebuie scrisă pe cambie.

Pentruca cineva să se găsească obligat cambial, adică după normele cambiei, trebuie ca să fi iscălit.

Fără iscălitură scrisă pe cambie, nu se concepe obligație cambială. Dacă cineva promite că va emite o cambie, sau că va acceptă, ori că va avală etc., dar în realitate nu va realiza această promisiune, în acest caz promitentul va putea fi tras la răspundere, cu toate acestea el nu va fi nici odată obligat cambiaricește. (Cf. *Vivante*, vol. III, no. 1015).

Promisiunea de plată, cuprinsă într'o cambie, sau e făcută direct de acela ce a emis-o și în acest caz cambia se mai numește *bilet la ordin*, sau cel ce o emite se adresează unei terțe persoane spre a promite că va plăti. În ultimul caz avem ceea ce numim *cambia-trată* sau numai *trată*.

Noi vom întrebuiți termenul de cambie ca termen general înțelegând amândouă speciile, adică și biletul la ordin și cambia trată. Când vom vorbi numai de o specie, o vom indica cu numele-i propriu: bilet la ordin, cambia-trată.

La orice cambie-trată avem următoarele persoane: *trăgător*, *tras*, *beneficiar*.

Trăgător este cel ce emite cambia trată. Tras este acela căruia i se adresează trăgătorul ca să plătească. Beneficiar numim pe acela în favoarea căruia se emite cambia-trată.

Dacă trasul, când beneficiarul îi prezintă trata, iscălește că acceptă să facă plata, devine din acel moment debitor principal. Până la acceptare trasul nu e obligat cambiaricește, până la acest eveniment debitor principal este trăgătorul.

La biletul la ordin avem în momentul emisiunii pe *emitent* și pe *beneficiar*.

Emitentul este cel ce emite cambia și promite în

aceiaș timp plata: contopește deci rolul trăgătorului și trasului din cambia-trată.

Beneficiarul biletului la ordin este ca și beneficiarul cambiei trate: acela în favoarea (în ordinul) căruia se emite titlul.

În față de aceste persoane mai putem găsi la cambii și alți obligați cambiaricește, cum sunt garanții, adică cei ce transmit cambia prin gir; avalanții, adică cei ce garantează pe vreun obligat cambiaricește; intervenienții, numiți astfel fiindcă intervin pentru vreun debitor din cambie; dar despre aceștia ne vom ocupa la timpul potrivit.

Prin ce act i-a naștere cambia, dacă isvorăște dintr'un contract, dintr'o declarație unilaterală de voință sau dacă naște ex lege, este o chestiune înstrânsă legătură cu art. 349, de aceea cu ocazia comentării acestui articol, vom cerceta și isvorul de drept al cambiei.

Funcțiunea economică a cambiei

Emisiunea cambiei. Cambia este titlul cel mai prielnic pentru a se satisface aceia cari la un moment dat au trebuință să li se acorde un termen pentru plata unei sume de bani. Cambiile se emit deci spre a se putea perfecționa raportul de credit, ce consistă, după cum am mai văzut, într'o diferență de timp ce intervine între prestațiune și contra prestațiune. Prestațiunea și contraprestațiunea pot fi de aceeași natură; buneoară pentru o sumă de bani primită acum (prestațiune) promit plata tot a unei sume de bani (contraprestațiune), însă peste 2 ani; prestațiunea însă poate diferi de contraprestațiune:

aşa, cu ocazia unei cumpărări de mărfuri (prestaţiune în mărfuri), promit plata unei sume de bani (contraprestaţiune în bani).

Cambia este un bun economic, căci satisface anumite nevoi. Mai mult, după nevoile ce ea le satisface, putem distinge şi funcţiunile economice ale emiterii unei cambii.

Emisiunea cambiei poate sluji sau la producţiunea altor bunuri sau la consumaţiunea bunurilor deja existente în patrimoniul unei persoane.

Slujeşte producţiunea şi avem din acest punct de vedere *cambii emise pentru a se satisface creditul comercial, industrial şi agricol.*

Cambiile emise de comercianţi în scop de a-şi procura sume de bani necesare exercitărei negoţului, în special în scop de a-şi procura sumele trebuitoare plăţii mărfurilor, sunt efectele de comerţ cele mai căutate.

Băncile arată o deosebită preferinţă poliţelor emise de comercianţi în interesul negoţului, din două puncte de vedere: a) Pe deoparte economia băncilor dictează această preferinţă; b) iar pe de altă parte rolul economic al comerciantului cum şi garanţiile codului de comerţ dau cambiilor comercianţilor calitate speciale.

a) *Economia băncilor sau principiile de bancă.* Comerciantul satisfăcând nevoile sale de credit prin emiterea de cambii, e cel mai în măsură să satisfacă şi cerinţele principiilor de bancă. O bancă trebuie să deschidă credit celor ce prezintă garanţie de solvabilitate şi pe termene cât mai scurte. Prima condiţie, adică chestiunea solvabilităţii, se înţelege dela sine; a doua condiţiune trebuie respectată, de oarece

banca nelucrând numai cu capitalul său propriu, ci mai mult cu bani adunați dela public (depozite spre fructificare, valori în compt curent, etc.), ea trebuie să aibă întotdeauna sume lichide ca să poată oricând face față obligațiunilor sale, lucru ce nu va reuși dacă nu va căuta ca fondurile să nu fie imobilizate, căci în momente de crize, o asemenea greșală aduce dezastre economice.

Rolul comercianților în procesul producțiunii și garanțiile codului de comerț. Comerciantul emițând cambii în interesul negoțului, în special pentru plata mărfurilor, prezintă o îndestulătoare chezășie; marfa cumpărată. Dar prin însăși natura comerțului neguțătorul e în stare să se împrumute pe termene scurte, căci el deși nu ar avea capital, însă procurându-și prin credit sumele necesare plății mărfurilor, aceste sume le poate rambursă băncii pe măsură ce el le vinde, pe măsură ce încasează costul; deci comerciantul e acela care neconținut din mărfuri face bani și din bani mărfuri, acest proces îndeplinindu-se foarte repede.

Industriașii pentru producerea bunurilor și până la vinderea produselor au și ei nevoie de sume de bani și emit cambii. Industriașii nu prezintă siguranța comercianților, de aceea și cambiile emise de ei vin în al 2-lea rând. Condițiunile de producție în industrie, prețurile, conjencturile, găsirea debușeurilor sunt nesigure și această nesiguranță influențează asupra cambiilor. În afară de aceasta, comerciantul ce nu achită datoriile sale este supus procedurii falimentului, ceea ce constituie o garanție pentru creditori.

Agricultorii sunt cei cari găsesce mai cu greu

credit personal, de oarece capitalul lor este imobilizat. In agricultură se uzează împrumuturi cu ipotecă.

Agricultorul nu poate să se împrumute cu cambii pentru scurte termene și dacă i se acordă un asemenea credit, el nu trebuie să depășească limitele venitului ce i-l dă imobilele sale.

Această considerațiune face ca băncile prudente să fie foarte circumspecte atunci când acordă credite agricultorilor, iar criza prin care am trecut cu ocazia prefacerilor din Balcani se datorește în mare parte — după observațiunile noastre — ușurinței cu care la noi în țară se acordă credit agricultorilor. Greșeala cea mai mare a unor bănci a fost că împrumutau pe cambii (garantate prin ipoteci) pe agricultori cu sume exagerate. Cambiile deși ereau pentru termene scurte, în realitate ele nu puteau fi achitate la scadență, ci trebuiau preschimbate. Așa, am văzut cazuri când bănci împrumutau oameni fără avere cu sute de mii de lei ca să cumpere moșii, iar în schimb primeau polițe cu scadență peste 3- 5 luni! Odată războiul balcanic izbucnit, depozitele retrăgându-se, teama de complicații internaționale luând proporții, am asistat la o criză acută, iar multe bănci s'au văzut cu portofoliul imobilizat (deși după bilanț eră cât se poate de mobil și de..... lichid!) și atunci ca să-și procure sume de bani au început să forțeze pe comercianți, cerându-le regularea compturilor, în acelaș timp închizând creditele, ceea ce a pus în grea încercare comerțul național.

O categorie de cambii sunt și *cambiile de favoare* (*cambiali di comodo, di favore, Gefälligkeitswechseln*), cu ajutorul cărora comercianții își procură suma de bani, mai ales în timpuri de criză, și iată cum:

dacă presupunem că un negustor din Craiova, în urma rugăciunilor făcute de un prieten comerciant, voește să-i vie în ajutor, atunci n'are decât să accepte o cambie trasă asupra sa de cel ce are nevoie de bani. Cambia astfel emisă n'are la baza ei nimic solid, căci debitorul—cel ce favorizează—se obligă pentru o sumă ce nici direct, nici indirect nu a primit-o, de aceea consiliem pe cât posibil a se evita asemenea cambii.

Scontarea. Cambiile circulă cu ajutorul girului. Până la scadență, creditorul cambial nu poate cere plata, însă de multe ori având nevoie de numerar, voește să aibă în mod anticipat suma de bani, pe care ar trebui să o încaseze la scadență. Spre a ajunge la acest sfârșit, cambia este prezentată la o bancă spre scontare. Prin *scont* înțelegem operațiunea prin care o bancă sau alt procurator de bani, anticipează posesorului legitim al unei cambii suma prevăzută în ea, scăzându-se dobânda până în ziua scadenței (*Vivante*, vol. III, n. 1019). Prin scont, în vorbirea curentă, se mai înțelege procentul cu care scontează băncile; așa auzim de urcarea sau scăderea scontului, de scont 5% ori 7%, etc. Instituțiunea care are o mare influență asupra scontului este Banca Națională.

Dacă atunci când o cambie de 1000 lei și cu scadența la 1 Martie 1914, a fost prezentată la scontare la 1 Ianuarie 1914, dată când scontul era de 8%, creditorul va primi dela bancă suma de 1000 lei minus dobânda de 8% calculată la 1000 lei pe termen de 2 luni (1 Ianuarie — 1 Martie), adică va primi $1000 - 13.33 =$ lei 986, bani 67. Dacă după o lună, adică la 1 Februarie, scontul

scade la 6%, banca va putea reesconta cambia și în acest caz va primi lei 1000—6% calculat pe 30 zile=1000—5=lei 995, realizând un câștig de lei 8,33 (995—986, 67=8.33).

Cambiile mai dau prilej la alte operațiuni, ce le fac băncile: încasarea, compensarea, plățile internaționale.

Incasarea este operațiunea prin care băncile în schimbul unui beneficiu, unele numai în scop de a servi clientela, se însărcinează cu încasarea cambiilor în ziua scadenței.

Compensarea. Când banca trebuie să încaseze o cambie dela un client al său tot pentru un client, lucru se poate face în modul cel mai simplu: se trece suma de încasat, la pasivul debitorului și aceeași sumă la activul creditorului. Cu acest mijloc sunt satisfăcuți și clienții băncii, dar și banca trage foloase întrucât suma obținută prin acest procedeu rămâne în mânele băncii și deci o întrebuințează cum îi place. Acest mod de achitare mai are un avantaj, căci plata făcându-se prin trecerea unei sume dela o partidă la alta, dispensează întrebuințarea monetei.

Acolo unde compensațiunea a luat o extraordinară dezvoltare, cum e în Anglia, băncile, care fac plățile lor și ale clienților lor, compensează zilnic creanțele și datoriile reciproce, plătind numai diferența dintre debit și credit, și chiar diferențele se lichidează prin titluri de credit.

Plățile internaționale. Cambiile mai servesc ca mijlocul cel mai lesnicios de a se face plățile internaționale și iată cum: Un negustor din Paris a exportat în România mărfuri pentru suma de 100.000 lei și deci are în România un debitor pentru această

sumă. Pe de altă parte în Paris se află și un negustor de cereale, care cumpărând grâne dela noi din țară a rămas dator unui exportator român suma de lei 100.000. Plățile dintre acești exportatori și importatori se vor face prin mijlocul unei cambii trate: exportatorul francez va trage o cambie trată asupra importatorului român și în favoarea importatorului francez, iar aceste din urmă va gira-o creditorului său din România.

Cum nu s'ar putea ști cei ce au creanțe sau debite în alte piețe comerciale, băncile concentrează și pe unii și pe alții, iar plățile se fac prin mijlocirea acestor instituții.

După ce am făcut o scurtă introducere în dreptul cambial, urmează acum să examinăm amănunțit cambia și să începem cu art. 270.

SECȚIUNEA I

Condițiunile esențiale ale cambiei

Art. 270.—Cambia cuprinde sa obligațiunea de a plăti sau obligațiunea de a face să se plătească la scadență, o sumă înfățișătorului, după formele stabilite în capitolul de față.

Cambia cuprinzând obligațiunea de a plăti, se mai numește și bilet la ordin.

Cambia cuprinzând obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și poliță sau trată.

Condițiunile esențiale ale cambiei sunt:

- 1. Data;
- 2. Numirea de cambie sau poliță rostită în textul înscrisului;
- 3. Numele persoanei sau firma primitorului;
- 4. Clauza la ordin;
- 5. Arătarea sumei de plătit;
- 6. A scadenței;
- 7. A locului plăți;
- 8. Semnătura trăgătorului sau a emitentului, cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului său special.

Cambia care cuprinde obligațiunea de a face să se plătească (polița) trebuie să mai arate:

- 9. Persoana trasului, adică numele sau firma persoanei care are să facă plata.

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr'un loc intr'altul.

I. *Deosebirea dintre cambia trată și biletul la ordin.* În prima parte a art. 270 se arată

că sunt două specii de cambii: cambia trată și biletul la ordin. Atât trata cât și biletul la ordin sunt acte formale și se deosebesc între ele, prin aceea că, la biletul la ordin, cel ce emite titlul (emitentul), se obligă să plătească o sumă anumită de bani, pe când la trată, emitentul — numit și trăgător — dă ordin unei a treia persoane să plătească suma arătată în cambie și în ordinul beneficiarului. Deci la trată avem neapărat 3 persoane: trăgător, tras și beneficiar, iar la biletul la ordin în momentul emisiunii, nu avem decât pe emitent (care joacă rolul de trăgător și de tras) și pe beneficiar.

Din faptul că la trată avem 3 persoane, iar la biletul la ordin numai două și dat fiind că emitentul la biletul la ordin el însuși promite plata unei sume de bani, pe când la trate, emitentul (trăgătorul) invită numai pe tras ca acesta să plătească, iar trasul nu e obligat cambiaricește decât după ce acceptă invitațiunea ce i s'a făcut, rezultă — după cum vom vedea — că sunt unele norme ce se aplică numai cambiilor-trate, și altele numai biletelor la ordin. Cu toate acestea, deoarece atât tratele cât și biletele la ordin, nu sunt decât două specii ale aceluiaș gen: cambia; li se aplică în general biletelor la ordin, principiile și prin urmare regulile, cari se aplică tratelor, cu excepțiunea regulilor ce sunt consecința existenței, la trate, a unei a treia persoane: trasul.

Codul comercial român, ca și codul de comerț italian, tratează deodată trata și biletul la ordin și deosebirile dintre ele sunt arătate în mod incidental, cum se întâmplă în art. 270 (it. 251), 272 (it. 253), 297 (it. 275) etc. Codul nostru de comerț, imitând

codul italian, nu are o rubrică deosebită pentru trată și altă rubrică pentru biletul la ordin, ci înglobează biletul la ordin cu trata, dându-le o singură definițiune în art. 270. (*Bonelli, Della Cambiale, dell' assegno bancario e del contratto di conto corrente, p. 79*).

Metoda întrebuițată de legislatorul italian și român a fost criticată de comentatori. În toate legislațiunile străine se tratează în mod separat trata de biletul la ordin, căci în acest mod se arată mai clar deosebiriile și regulile proprii fiecărui titlu, evitând în acelaș timp «dificultățile de expresiune în cazurile inevitabile în care cele două figuri sunt deosebit regulate» (*Bonelli, op. cit., p. 80, nota*).

În legea germană a cambiei, sunt 3 secțiuni. În prima secțiune se tratează capacitatea cambială, în a doua trata, iar secțiunea 3-a este rezervată biletului la ordin. E adevărat că secțiunea 3-a cuprinde puține articole, dar sunt suficiente pentru a arăta deosebirile dintre cele două specii de cambii. În codul elvețian, biletului la ordin i s'a rezervat ultimul capitol al titlului 29, relativ la cambie; iar acest sistem a fost adoptat de proiectul de lege aprobat de Conferința internațională din Haga (1910).

Tratarea deosebită a celor două specii de cambii, fusese admisă în proiectul de cod comercial italian (Carnazza-Puglisi). Însă în cele din urmă s'a părăsit această idee (*Bonelli, No. 79, nota 3*).

II. *Condițiunile de formă extrinseci*, pe care trebuie să le cuprindă o cambie, le găsim enumerate tot în primul articol referitor la cambie (art. 270).

Acelaș lucru îl întâlnim și în codul de comerț

italian (art. 251), cu deosebirea că italienii întrebunțează un termen ce exprimă mai bine ideea ce preocupă pe legiuitor în prima secțiune a primului capitol al cambiei; și acel termen este: *requisiti*. Intr'adevăr în această primă secțiune nu va fi vorba de condițiunile reglementate de codul civil, când e vorba de obligațiuni; aici, prin condițiuni, se înțelege ceea ce trebuie specificat într'o cambie, ceea ce trebuie neapărat să se scrie într'o cambie: *cerințele cambiei* (*requisiti*).

În afară de condițiunile extrinseci, referitoare la forma cambiei, pentru ca o obligațiune cambială să fie valabilă, trebuie să întrunească anumite condițiuni intrinseci.

De aceste condițiuni intrinseci, legea comercială nu se ocupă, deoarece ele sunt determinate și reglementate de codul civil, atunci când tratează materia convențiilor. La fel cu codul nostru de comerț procedează aproape toate legislațiile moderne. Legea cambială germană (*deutsche Wechselordnung*) începe însă prin a spune că „Wechselfähig ist jeder, welcher sich durch Verträge verpflichten kann“ (capabil de a se obliga cambiaricește este oricine poate să se oblige prin contracte), dar codul italian n'a mai reprodus acest prim articol german, socotindu-l superfluu.

Condițiunile esențiale convențiilor, după cum știm, sunt: capacitatea, consimțământul, obiectul și cauza. Aceste condițiuni le numim condițiuni intrinseci spre deosebire de condițiunile extrinseci, arătate în art. 270 c. com.

Nu vom trata deosebit condițiunile intrinseci, ci urmărind în mod fidel codul comercial, ne vom ocupa adoptând metoda lui *Bonelli* (op. cit., p. 77), despre

consimțimânt și capacitate cu ocazia comentării condițiunei a 8-a din art. 270 c. com.; despre *obiect*, cu ocazia condițiunei a 5-a; iar despre *cauză* ne vom ocupa atunci când vom scrie despre *excepțiuni personale*.

Condițiunile de care se vorbește în art. 270, sunt condițiuni referitoare la forma cambiei, și lipsa măcar a uneia din ele atrage nulitatea cambiei (art. 273).

No. 1.—Prima condițiune esențială a cambiei este data.

Art. 57 c. comercial ne arată din ce se compune data actelor și contractelor comerciale: din arătarea locului, zilei, lunei și anului. Deci și data cambiei trebuie, în principiu, să cuprindă locul, ziua, luna și anul emisiunei titlului. În ultimul aliniat al art. 57 se spune că data arătată în cambie, se consideră drept adevărată până la proba contrarie.

Din combinarea art. 270 No. 1 cu art. 57 reese că în cambie trebuie neapărat arătată data, iar data emisiunei se compune din locul emisiunei și timpul emisiunei.

A) Locul emisiunei

a) *Cerința legii ca în cambie să se arate locul emisiunei este o cerință formală.* Legea se mulțumește să se arate data, să se arate deci locul emisiunei; și odată ce s'a indicat o localitate, condițiunea esențială este îndeplinită. Dacă în realitate cambia s'a emis sau nu în localitatea scrisă în titlu, acest lucru este indiferent. (Conf. Della Carlina, Monit., 1900, p. 941; *Bolaffio*, Temi ven., 1900 p. 489; *Vivante*, vol. III p. 268; Casația Torino, 5

Sept. 1902, Monit.; 902, 49; *Thöl*, § 33; *Staub*, art. 4, § 35; *Rehbein*, art. 4, n. 32; *Canstein* 2^a ed. p. 88; *Lehmann*. § 101; în acelaş sens jurisprudenţa germană R O H G. 6, 125; R. G. 32, 117).

Chiar dacă s'ar proba că locul emisiunii în realitate a fost altul decât cel arătat în cambie, acest lucru nu atrage nulitatea cambiei, căci cum foarte bine spune Curtea de Casaţie din Torino: «L'indicazione della data, non la veridicità della data, è requisito sostanziale all'esistenza della Cambiale» (Indicaţiunea datei, nu data adevărată, este condiţiune substanţială pentru existenţa cambiei), Monit., 902, p. 49.

Cambia este nulă când locul arătat în dată nu ar există, căci este imposibil să se fi luat o obligaţiune într'o localitate ce nu are fiinţă. (Cf. *Staub*, art. 4, n. 35).

b) *Dacă sunt mai multe localităţi cu acelaş nume nu e neapărat să se specifice localitatea.* Dacă localitatea emisiunii este Afumaţi, deşi localităţi cu acelaş nume sunt mai multe în România, indicaţiunea Afumaţi este suficientă fără a se adăoga Dolj, Vâlcea, etc. (Cf. *Bonelli*, p. 87, nota 7; *Lehmann*, op. cit., 377; *Staub*, art. 4, n. 36).

c) *Locul emisiunii poate fi arătat şi altfel de cât prin numele unei comune.* O cambie este valabilă dacă locul emisiunii este arătat prin: din vârful muntelui Omul, sau din vârful Mont Blanc, sau după bordul Principesa Maria, etc. (Cf. *Bonelli*, loc. cit. n. 10; *Lehmann*, p. 377; *Bernstein* p. 45; *Staub*, ed. 4, art. 4, n. 37. Contra: *Stranz*, în ediţia 7-a, art. 4, n. 37).

Locul emisiunii poate de asemenea fi arătat prin

echivalente îndeobște cunoscute: In capitala României.

c) *La ce servește locul emisiunii.* Pe lângă că lipsa menționării locului emisiunii atrage nulitatea cambiei, această menționare mai are o deosebită însemnătate la biletele la ordin, căci dacă nu s'a arătat locul plăței, „In biletul la ordin, locul emisiunii se socotește ca loc de plată și în acelaș timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s'a arătat“ (art. 272).

Tot locul emisiunii servește la determinarea formei cambiei, căci forma trebuie să se conforme legei locului de emisiune.

d) *Contra probă.* Dacă condițiunea esențială cerută de art. 270 e îndeplinită îndată ce în cambie s'a arătat un loc de emisiune, debitorul poate înaintea judecăței — în acțiunea cambială — să pretindă că locul scris în cambie nu e cel adevărat, ci emisiunea s'a întâmplat în altă localitate?. Răspundem că da, însă numai când are interes să facă această dovadă. In ori ce caz, cambia rămâne valabilă, afară numai dacă nu s'ar anula din cauza lipsei altor condițiuni esențiale.

Probarea că locul emisiunii este altul de cel scris în cambie, nu e admisibilă față de posesorii de bună credință, de oare ce pe aceștia nu-i privește de cât ceia ce e scris în cambie. (*A se vedea mai jos la contra proba timpului de emisiune.* Principiile de acolo se aplică întocmai și aci).

B) Timpul emisiunii.

a) *Și această cerință (condițiune) a legii este numai formală,* adică este suficient ca să aibă trecut timpul emisiunii, pentru ca să fie valabilă cambia.

indiferent dacă în realitate s'a emis sau nu la acea epocă. (Cf. *Della Carlina*, Monit., 1900, pg. 941; *Bolaffio*, Temi ven., 1900, pg. 459; *Vivante*, vol. III, No. 1049; *Casația Torino*, 5 Septembrie 902, Monit., 902, 49; *Curtea de apel din Venezia*, 21 Aprilie 1913, Riv. di dir. comm., 1913, II, pg. 715; *Staub* art. 4 § 38; *Thöl*, § 33; *Rehbein*, art. 4, No. 32; *Lehmann*, § 101; în acelaș sens și jurisprudența germană, a se vedea în *Staub* și *Rehbein*);

b) *Timpul emisiunii trebuie să fie arătat în mod lămurit și neechivoc*. De obicei el este arătat așa cum spune art. 57 c. com. cu anul, luna și ziua. Cu toate acestea întrucât în art. 270 se spune că esențialul este a se scrie data, fără a prevedea că data trebuie să cuprindă aceleași elemente prevăzute în art. 57—după cum face legea germană, care spune că în cambie trebuie scris „die Angabe des Ortes, Monatstags und Jahres der Ausstellung“ — socotim că la noi ca și la Italiani nu este sub pedeapsă de nulitate arătarea lunei și a zilei, ci acestea pot fi înlocuite prin echivalente, ca: 1914, Sf. Gheorghe, sau la Paște, etc.

Aceste echivalente, ca și echivalentele localității de emisiune, trebuie să fie de un înțeles universal «di universale comprensione».

O dată care în loc de 16 Iunie ar cuprinde denumirea de Părintele Tihon se va socoti ca neexistentă, deși în acea zi se sărbătorește Părintele Tihon; de asemenea înlocuirea zilei și lunei cu arătarea unei aniversări, a unei nașteri sau a unei morți, căci nu toată lumea cunoaște asemenea zile.

Sunt pentru admiterea echivalentelor („equipos-

lenti“): *Vivante*, No. 1048; *Vidari* 4-a ed., VII, No. 6508; *Sorani*, pg. 9; *Bonelli*, pg. 87. *Contra*: *Supino* No. 9; *A. Tartufari*, Il titolo esecutivo cambiario, Roma, 1898, No. 9. Dar acești din urmă autori contrarii, sunt influențați de doctrina germană și nu țin seamă că în articolul legii germane se spune cu precisiune ce trebuie să cuprindă data, pe când, în codurile de comerț italian și român nu avem asemenea menționare.

Data nu trebuie să fie imposibilă, căci în acest caz cambia e nulă, inexistentă, afară numai dacă poate fi rectificată din celelalte elemente ce le are. Astfel o cambia e nulă dacă are data 30 Februarie, 31 Noembrie, etc. (Conf. *Vivante*, 1049; *Bonelli*, pg. 87 și nota 8; Curtea de apel din Parma 20 Martie 1900, Foro it. 818. In speța judecată, cambia purtă data de 31 Noembrie; *Staub*, art. 4, No. 38).

c) *La ce servește timpul emisiunii.* Indicațiunea timpului servește la determinarea scadenței la cambiile „la un timp anume hotărât după ziua emiterii“; la cambiile „la vedere“ sau „la un timp anume hotărât după vedere“, servește la determinarea epocii când ele trebuiesc prezentate (art. 282, 311). Indicațiunea timpului mai servește—și aceasta la orice cambia—să se determine capacitatea emitentului sau trăgătorului (*Vivante*, 1047).

d) *Contra proba timpului arătat în cambio.* Art. 270 codul comercial prevede ca element esențial pentru cambio, data; iar data am văzut că cuprinde locul și timpul emisiunii. Poate debitorul cambial să opună creditorului, în acțiunea cambială, că data indicată nu este cea reală și poate el să probeze acest lucru? Când am vorbit de contra proba locului de emisiune,

am spus că debitorul poate face contra probă, și anume atunci când are interes, când ar încerca o pagubă, dacă ar rămâne ca dată cea indicată în cambie.

Prof. Vivante n. 1049, e de părere că în principiu este inadmisibilă contra proba datei din cambie; într'adevăr, iată cum se pronunța D-sa: „Data fictivă, necorespunzătoare celei adevărate, față de terții de bună credință prețuește ca și o dată reală, chiar dacă debitorul a pus-o pentru a fraudă legea, spre ex., pentru a evita plata unui timbru mai mare introdus de legea recentă. Excepțiunea nu ar fi opozabilă terțului de bună credință, pentru că nu atinge nici persoana sa, nici forma titlului.

„Data fictivă prețuește ca și cea adevărată chiar pentru cei ce au căzut de acord s'o adopte, dacă nu au avut un scop de fraudă“.

Bonelli (n. 42) admite în principiu că debitorul nu poate să opue vre-o excepțiune din faptul că data nu este cea reală, însă admite două excepțiuni: a) când debitorul din eroare a trecut o altă dată și când acea eroare ar influența scadența, spre ex., se emite la 1 Februarie 1914 o cambie cu scadența peste 3 luni de la data emiterii, și în loc să se scrie data adevărată, debitorul din eroare scrie 1 Ianuarie 1914. În cazul acesta când creditorul la 1 Aprilie intentează acțiune cambială, debitorul îi poate opune o excepțiune personală că adevărata dată nu e 1 Ianuarie ci 1 Februarie și deci acțiunea e prematură; debitorul însă trebuie să respecte art. 324 codul comercial italian (art. 349 românesc) și în orice caz excepțiunea trebuie să se bazeze pe probă scrisă. („purché l'eccezione si basi su prova scritta a senso dell'art. 324“).

b) În caz de dată convențională, dacă ea nu e conformă cu convențiunea, acest lucru se poate întâmpla la cambiile lăsate cu data în alb, dacă primitorul pune o dată ce diferind de cea convenită se schimbă, ca consecință, scadența.

În afară de aceste două ipoteze, *Bonelli* nu mai găsește alte cazuri, în cari debitorul să poată ataca data cu o excepțiune personală.

Noi distingem: 1) Excepțiunea este îndreptată în contra primului posesor al cambiei sau în contra unui giratar, ce știa că data nu e reală; 2) Excepțiunea este îndreptată în contra unor giratari de bună credință.

1) Dacă în raporturile dintre contractanți este o declarație de voință, care de obicei corespunde momentului cronologic în care s'a încheiat contractul; dar data poate să difere de acel moment, și anume când contractanții voesc prin antidatate sau postdatate să strămute efectele contractului în trecut sau în viitor. Și cum noi știm că voința părților are putere de lege în raporturile ce ele și le creează, vom spune că chiar data, fixată de părți cu cunoștința și voința ca ea să difere de cea adevărată, trebuie respectată de contractanți (*Vivante* vol. IV, n. 1591).

Aplicând acest principiu la cambie, vom spune că data scrisă în titlu și când ea corespunde adevărului îndeplinește funcțiunea de a indica momentul în care s'a îndeplinit negoțul juridic. Când însă data din cambie nu e cea adevărată, data nu este altceva de cât un element al declarației de voință, și așa fiind debitorul va putea opune primului posesor și oricărui girant și giratar de rea credință, toate

excepțiunile derivând din viciile de voință, cum sunt: eroarea, dolul, metus, simulațiunea, etc. (Conf. *Prof. Gino Segrè*, La data apposta nei titoli al portatore e il momento decisivo per l'applicazione della tassa sulla loro negoziabilità, în *Revista di diritto commerciale*, 1904, II, 308).

Debitorul va opune viciile de voință în ce privește data, numai atunci când are interes, căci noi știm că data fiind numai o cerință formală, pentru valabilitatea cambiei, este indiferent dacă cea scrisă în titlu e data adevărată, sau nu; va putea debitorul, spre exemplu, să probeze că din eroare a scris o anumită dată, atunci când data are influență asupra scadenței (prima ipoteză a lui Bonelli).

Fiind indiferent pentru valabilitatea cambiei dacă data e adevărată sau nu, nici falsificarea datei nu poate da loc la excepțiuni cambiarii decât atunci când falsitatea are ca efect alterarea scadenței (*Bonelli*, n. 43).

De oarece „*fraus omnia corumpit*“ socotim că debitorul va putea să opue o excepțiune cambială, că data înscrisă în titlu nu e cea adevărată, ori-decâteori prin post-datare s'a căutat fraudarea legii timbrului. (Conf. Cass. Torino, 28 Decembrie 1889, Giur. 90, 150. Contră: *Bonelli*, n. 40).

Deasemenea se poate opune o excepțiune atunci când s'a trecut în cambie un loc de emisiune în țară streină pentru a evita anumite condițiuni esențiale ce sunt cerute de legea noastră (art. 270 c. com.), și cari nu sunt cerute de legea streină. În acest caz debitorul e în drept a dovedi, că în realitate cambia a fost emisă în România și să tindă, deci, la anularea titlului. (Conf. *Bernstein*, p. 44, 354;

Meyer, Weltwechselrecht, Berlin 1906. I, p. 650; *Staub*, 85, n. 3; *Diena*, Dr. commerciale internationale, III, p. 26. Contră: *Lehmann*, în *Ihering's Jahrbuch*, XXXVIII, p. 438 și urm.; *Grünhut*, § 142, n. 14; *Canstein*, Lehrbuch des Wechselrechts, Berlin, 1890. p. 99; *Bonelli*, n. 42. nota 7).

2. Excepțiunea îndreptată în contra unui giratar, de bună credință, este inadmisibilă, pentru că știm, că posesorii cambiali, deveniți creditori cu ajutorul girului, dobândesc drepturi independente, autonome de drepturile ce le aveau predecesorii lor, și aceste drepturi autonome sunt determinate de litera cambiei.

Două excepțiuni avem la acest principiu: incapacitatea emitentului și lipsa de reprezentare.

Incapacitatea este o excepțiune absolută și se poate opune „erga omnes“. Prin urmare dacă emitentul în momentul emisiunii eră incapabil, el va putea să se opue la plata cambiei, de oricine i s'ar cere plata. Protecțiunea incapabililor cere ca și atunci când un incapabil semnează o cambie, dar o datează cu o dată când eră sau va fi capabil, să se dea dreptul debitorului cambial să dovedească, că data—timpul—trecută în cambie nu este cea adevărată și stabilind pe cea adevărată, să arate judecăței că în acea epocă eră incapabil.

Asemenea dovadă debitorul cambial o poate face fie în contra primitivului, fie în contra oricărui posesor, chiar de bună credință. (Conf. trib. com. Ilfoy, 27 Aprilie 1900, în codul comercial adnotat de *Eftimie Antonescu*, vol. I, art. 57, n. 10: *Vivante*, I, n. 124; *Bonelli*, Dela Cambiale, n. 42; *Ramella*,

Tit. all'ordine, I, p. 112 și urm.; *Grünhut*, Wechselrecht, § 53, nota 9; *Lehmann*, Lehrbuch des Wechselrechts, Stuttgart, 1886, p. 328; *Staub*, § 4, n. 40 b).

Excepțiunea de incapacitate a obligatului cambiaricește este opozabilă „erga omnes” și trebuie să fie considerată conform art. 349, ca o excepțiune personală (Curtea de apel din Modena, 21 Iunie 1910, Rivista di dir. commerciale, 1910, II, p. 772 cu nota lui *Cesare Pagani*).

Referitor la excepțiunea de incapacitate și probarea adevăratei date de emisiune, mai avem două texte din codul civil; art. 1159 „Minorele ce face o simplă declarațiune că este major, are acțiunea în resciziune” și art. 1162 „Minorele n'are acțiunea în resciziune contra obligațiunilor ce rezultă din delictele sau quasi-delictele sale”.

Acestor articole le corespunde art. 1305 cod. civil italian: „Obligațiunea nu se poate atacă de acel minor, care cu înșelăciuni sau cu mijloace dolosive a ascuns incapacitatea sa.

„Dar pentruca minorul să făptuiască dolul nu este destul declarațiunea făcută de el că este major”.

După aceste texte, *Bonelli* (n. 42) crede, că oridecâteori un incapabil înscrie în cambie o dată neadevărată ca să ascundă incapacitatea, nu mai poate opune incapacitatea întrucât i se va impută dolul. Incapacitatea o va putea opune numai față de primitor și ceilalți posesori de rea credință.

Credem însă că are dreptate *Vivante* (I, n. 124) când scrie că simpla antidatare sau postdatare nu constituie un delict sau quasi-delict oridecâteori minorul

este victima înșelăciunilor contractantului său. (Conf. Curtea de apel din Paris, 17 Iulie 1894; *Annales de droit comm.*, 1895, p. 11).

Probarea, că data din cambie nu este cea reală, este admisibilă față de posesorii de bună credință și atunci când cambia fiind semnată prin reprezentant, debitorul—reprezentatul — voește să dovedească că, la data reală a emisiunii cambiei, cel ce se pretinde reprezentant nu mai avea acea calitate. (Conf. *Bonelli*, loc cit.).

Cari sunt mijloacele de probă, prin care se poate arată adevărata dată, se vor studia cu ocaziunea articolului 349 cod. comercial. Cu acea ocaziune se arată dacă dovedirea adevăratei date se poate face numai prin act scris sau și cu ajutorul altor mijloace de probațiune.

C) Poate să aibă o cambie mai multe date?

Căștiunea este controversată numai când sunt mai mulți emitenți sau trăgători. Când este numai un emitent sau numai un trăgător, toți sunt de acord să spună că data trebuie să fie unică. Discuțiunea începe când sunt mai mulți emitenți sau trăgători. Să ne închipuim că într'o trată sau un bilet la ordin, care are 3 trăgători sau 3 emitenți, fiecare emitent sau trăgător înseamnă un timp și un loc deosebit; în cazul acesta cambia este valabilă? Răspundem că nu, căci pluralitatea de date este inconciliabilă cu preciziunea cambiei (art. 271). Pluralitatea datelor, cari prin forța lucrurilor se contrazic, face ca data cambiei să nu mai întrunească condițiunea cerută de lege, de a fi certă și în acelaș timp contribuie că titlul să nu mai aibă acea formă tipică, ce duce la o circula-

țiune sigură și grabnică. (*Vivante*, n. 1050). În afară de argumentele profesorului *Vivante*, *Staub*, (art. 4, n. 40) examinând cesțiunea la trată, spune că ordinul ce trăgătorii dau trasului, deși este dat de mai multe persoane, cu toate acestea emisiunea cambiei nu poate fi socotită decât ca produsul unui singur ordin (Conf. R. G. 46, 137). Acest unic act îl pot, ce e dreptul, săvârși mai mulți trăgători, însă numai în comun, așa dar nu în deosebite locuri și timpuri.

Conform părerii lui *Vivante* și *Staub* mai sunt: *Dernburg*, § 259, p. 10, citat de *Vivante*; *Grünhut*, I, p. 406; cum și jurisprudența germană: Tribunalul german suprem de comerț, *Entscheid*, vol. XXI, p. 179; Tribunalul german, *Entscheid*, XI, p. 65.

Sustin că o cambie, când e emisă de mai mulți, poate avea mai multe date: *Binder*, die correal Obligationen, p. 545; *Bernstein*, Wechselordnung, 1896 p. 45; *Bonelli*, art. 251, n. 53, nota 3.

Un însemnat scriitor german *Lehmann*, care în cartea sa despre cambie (§ 101), susținuse că o cambie poate avea mai multe date de emisiune, a fost nevoit a reveni asupra părerii sale în *Iherings Jahrbuch*, 34, 406.

D) Unde trebuie scrisă data

Legea nu ne arată și în lipsă de precizare din partea legii, vom decide că data emisiunii va putea fi scrisă oriunde pe cambie, numai să reese în mod cert, neequivoc că e vorba de data emisiunii. Așa poate fi scrisă în capul titlului, sau lângă iscălitura emitentului (*Staub*, art. 4, n. 40 a; Tribunalul german, *Entscheid* 11, 167) și chiar în orice altă parte (*Staub*, loc. cit.; *Grünhut*, I, § 53; *Bonelli*, art. 251, n. 41).

E) Lipsa datei de emisiune

Fie că lipsa e totală, fie că-i parțială (ex.: lipsa numai a anului) atrage nulitatea cambiei, chiar dacă ceea ce lipsește s'ar putea deduce din alte circumstanțe, cum anul de emisiune din data timbrului, etc. (Conf. Staub, art. 4, n. 40 b).

No. 2.—Numirea de cambie sau poliță rostită în textul înscrisului.

Legiutorul a cerut ca în textul înscrisului să se treacă numirea de cambie sau poliță, pentruca cel ce se obligă să-și dea bine seama ce fel de obligațiuni ia asupra-și, mai ales că avem deaface cu dreptul cambial care este foarte riguros față de debitori. (A se vedea desbaterile parlamentare în *Ef. Antonescu*, vol. III, *Cambia*, 1914, p. 10 urm.).

Art. 270 arată care sunt denumirile ce trebuiesc trecute în cambie: în textul înscrisului se va trece sau denumirea de *cambie*, sau cea de *poliță*.

a) *Pot fi înlocuite aceste expresiuni cu altele echivalente?* Credem că nu. Și într'adevăr în proiectul preliminar al codului de comerț italian se prevedea că pe lângă denumirile prevăzute în art. 270 pot fi și altele echivalente («od altra equivalente»), însă s'a renunțat la expresiunile echivalente, suprimându-se cuvintele «od altra equivalente» în urma observațiilor făcute de Curțile de apel din Ancona, Bologna, Milano, Venezia, Genova și Camerile de comerț din Ancona, Cagliari, Ferrara, Foligno, Lecco, Mantova, Milano, Pavia, Reggio-Calabria, Roma, Treviso, Varese, Vicenza, cari declarară că este

«necesar de a se adoptă un semn caracteristic, o demarcațiune specială, aptă a confirma intențiunea conștientă și hotărâtă a celui ce-și asumă obligațiunea cambială» (*Vivante*, 1051, nota 38).

Intr'un mod strălucit a demonstrat Prof. *Alfredo Rocco*, de ce nu sunt admisibile echivalentele expresiunilor arătate de art. 270 No. 2. (*Riv. di dir. comm.* 1903, II, 157). Intre negoțurile juridice, unele sunt formale, altele sunt neformale. Cele neformale sunt caracterizate prin libertatea ce o au părțile de a-și alege mijloacele ce le plac pentru a manifesta voința lor, pe când la cele formale, părțile nu au această libertate (*Rocco*, loc. cit.; *Regelsberger*, *Pandekten*, Leipzig, 1893, p. 494-502; *Bekker*, *System des heut. Pandektenrechts*, Weimar, 1887-1889, I, p. 68; *Hasenhorl*, *Das österreichische Obligationenrecht*, Wien, 1891-1899, p. 726; *Ihering*, *Geist des römischen Rechts*, 5-a ed., p. 473 și urm., toți citați de *Rocco*).

Cambia face parte din negoțurile juridice formale și încă din categoria celor mai riguros formale, căci «limitările impuse de lege în alegerea mijloacelor pentru manifestarea voinței de a se obligă cambiaricește nu privesc, cum se întâmplă de obicei azi în negoțurile formale, numai calitatea mijlocului de întrebuințat pentru manifestarea voinței întregi, dar chiar modul de formulare al expresiunilor cu care se declară voința». Codul comercial cere pentru cambie o anumită formulare a expresiunilor; cere ca voința de a se obligă cambiaricește să se manifeste prin întrebuințarea cuvintelor «cambie sau poliță». Intrebuințarea oricărei alte expresiuni, diferind de expresiunile cerute de art. 270, atrage nulitatea.

cambiei. Nu se poate la cambie, prin interpretare, să se spue că, deși emitentul nu a întrebuințat cuvintele «cambie» sau «poliță», totuși el a voit să se oblige cambiaricește, căci la negoțurile formale interpretarea este foarte limitată: la aceste negoțuri nu se poate ține în seamă de ceace nu s'a exprimat în forma cerută. Diferența între forma cerută și cea întrebuințată poate fi cât de mică, prin faptul însă că este o diferență, cambia e nulă, deoarece este de esența formalismului ca neobservarea formei prescrisă de lege, să atragă nulitatea actului. Așa eră în dreptul roman, așa este și în dreptul modern. În acest sens se pronunță și *Ihering*,: «rigoarea cu care ținea dreptul roman la observarea formei, eră pentru toate actele formale esact aceeași; ea nu cunoștea grade și nici nu le putea cunoaște. *Acelaș lucru este și în dreptul actual, oridecâteori el cere o formă determinată, de exemplu, la cambie.* Intr'adevăr, această rigoare nu e ceva pozitiv și arbitrar: este numai rezultatul inevitabil al însăși ideei de formă: orice deviațiune a formei prescrise, o violează: a distinge între mic și mare, între esențial și neesențial, nu e posibil fără a cădea în cel mai mare arbitrar» (*Ihering*, Geist. II, p. 590). Acest formalism, de altfel, are rațiunea sa când e vorba de clauza cambială (prin clauza cambială înțelegem inserarea în cambie a cuvântului «cambie» sau «poliță»), deoarece legiuitorul a crezut că numai prin cuvintele «cambie» sau «poliță», cel ce iscălește își poate da seama de importanța titlului pe care îl creează. Conform cu textul în afară de *Rocco*: *Vivante*, n. 1051; *Sorani*, Della cambiale, p. 19; *Tartufari*, Il titolo esecutivo camb., n. 13; Curtea

de apel Torino, 9 Aprilie 1900; Temi genov., 342; *Ef. Antonescu*, III, 270, n. 5.

Contra: *Franchi*, Manuale, I, p. 258; *Bolaffio*, Temi ven., 1884, 572, nota; *Marghieri*, Il diritto comm., p. 26; *Vidari*, VII, n. 6505, și majoritatea jurisprudenței italiene. (A se vedea în *Vivante*, loc. cit., nota 38).

În ordonanța cambială germană, rigoarea clauzei cambiale este mai atenuată, căci art. 4 din aceea ordonanță cere să se treacă „în însăși cambie desemnarea de cambie”; pe când la noi art. 270 specifică ce anume expresiuni să se scrie. Și cu toate că legea cambială germană este mai indulgentă, jurisprudența și majoritatea doctrinei nu admit ca să fie înlocuit cuvântul „Wechsel” decât cu compusele lui ca Solawechsel, Primawechsel, Wechselbrief, Wechselurkinde, și exclud cuvintele Brief, Prima, Tratte. (*Rocco*, loc. cit.).

b) O cambie emisă în România însă scrisă într-o limbă străină, credem că poate să aibă clauza cambială scrisă tot în limba streină, în care e redactat titlul. În acest caz cuvintele *cambie* sau *poliță* se vor traduce în limba respectivă. Acest lucru este expres prevăzut de art. 4 al ordonanței cambiale germane, dar din omisiunea pe care o face codul italian și român nu rezultă că chiar atunci când cambia emisă în România este scrisă în limbă streină, cuvintele *cambie* sau *poliță* trebuiesc scrise în românește.

Prof. *Vivante*, este de altă părere (n. 1052), căci socotește că cei ce s'ar obligă prin aceste cambii s'ar putea înșelă, neștiind că se obligă cambiaricește. Această preocupare a D-sale credem că

nu este destul de întemeiată, căci cine iscălește într'o cambie, scrisă într'o limbă streină, este presupus că cunoaște sensul tuturor cuvintelor, și deci și a clauzei cambiale, redată în aceeaș limbă. (Conform: *Bonelli*, art. 251, n. 44 și nota 8; *Supino*, Della Cambiale, 30; Contră: *Vivante*, loc. cit.; *Sorani*, § 17).

Art. 251 cod. comercial italian, corespunzător articolului 270 cod. comercial român, după ce enumeră cerințele esențiale ale cambiei în penultimul aliniat spune: „La cambiale contenente l'obbligazione di pagare può anche denominarsi „pagherò cambiario“ o „vaglia cambiario“. Din această cauză întreaga doctrină și jurisprudență este unanimă în a admite că în textul cambiei se poate trece în loc de „cambiale“ sau „lettera di cambio“, cerute de art. 251 No. 2, expresiunile „pagherò cambiario“ sau „vaglia cambiario“. În art. 270 codul român, s'a introdus oare cari inovări. Așă, articolul începe prin a defini cambia, și după ce arată că, cambia cu obligațiunea de a plăti se mai numește și bilet la ordin, iar cambia coprinzând obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și poliță sau trată, începe să enumere condițiunile esențiale. În urma enumerării acestor condițiuni, s'a suprimat penultimul aliniat din art. 251 cod. comercial, și care aliniat are ca scop tocmai de a arată că poate fi înlocuit cuvântul de cambie, atunci când suntem în fața unui bilet la ordin. Din această modificare și din cele arătate mai sus vom conchide că singurile cuvinte cu cari se satisface a 2-a condiție a art. 270 cod. comercial sunt: „cambie“ sau „poliță“. Nici cuvântul „trată“, nici cuvintele „bilet

la ordin“ nu satisfac cerința cambiei, determinată în mod riguros în art. 270.

c) *Art. 270 cod. comercial arată că numirea de cambie sau poliță trebuie să fie rostită în textul înscrisului.* Deci va fi nulă o cambie când clauza cambială ar fi scrisă în capul, la coada, pe marginea înscrisului. Cambia fiind un act formal, vom spune că numai atunci e valabilă când în textul ei vom citi „cambie“ sau „poliță“. Și din acest punct de vedere ne deosebim de art. 251 cod. com. italian, căci în acest din urmă articol se prevede că clauza cambială poate să fie scrisă sau în text, sau în afară de text (spre exemplu pe margine), dar în acest caz trebuie să fie scrisă și subscrisă de trăgătorul sau emitentul cambiei, a cărui iscălitură figurează deci de două ori. (*Vivante*, 1054; *Bonelli*, art. 251, n. 44; *Calamandrei*, Della Cambiale, 8; Cass. Napoli, 3 Februarie 1885, Gazz. Proc. 329).

Legea cere ca clauza cambială să fie scrisă în textul cambiei, pentru ca să nu fie adăogată în urmă, după emisiune. Dacă cambia ar fi valabilă, deși clauza ar fi scrisă pe margine, în cap sau coada titlului, s'ar putea ca acea clauză să fie adăogată posterior de un terț, așa că emitentul să se vadă obligat cambiaricește, deși nu ar fi avut nici odată asemenea intențiune. Dacă clauza cambială va fi adăogată după intrarea titlului în circulațiune, însă trecută în textul înscrisului, după autorii italieni, ea va fi nulă pentru toți posesorii giratari ce cunoșteau acest viciu; va fi valabilă pentru cei de bună credință, ce dobândiseră titlu complotat, întrunind cerințele legii. (Conf. *Bonelli*, loc.

cit.; *Sorani*, I, p. 100; *Calamandrei*, 8; Curtea de apel din Torino, 26 Decembrie 1883, Dr. comm., 84, 410; Cass. Napoli, 20 Ianuarie 1888, Gazz. Proc., 244).

Ipotezele de mai sus sunt, ca să întrebuițăm o expresiune a lui *Bonelli*, mai mult academice, de oarece în practică, în urma introducerii hârtiei-timbru, pusă în vânzare de către Stat, nu se mai întâlnesc dificultăți asupra clauzei cambiale.

No. 3.—Numele persoanei sau firma primitorului.

Numele persoanei sau firma primitorului înseamnă arătarea persoanei căreia sau în ordinul căreia se va face plata. (Staub, art. 4, n. 3).

Redactarea condițiunei a 3-a este mai apropiată de textul art. 4 din ordonanța cambială germană. Intr'adevăr, pe când în art. 251 cod. com. italian, citim că a treia cerință, este „l'indicazione della persona del prenditore“, în articolul german ni se spune: „numele persoanei sau firma, către care sau în ordinul căreia trebuie să se plătească (numele primitorului)“.

Pentru a înțelege mai bine cele ce avem de spus relativ la numele primitorului vom arăta: *a)* cum trebuie desemnat primitorul, pentru ca să fie valabilă cambia; *b)* cum trebuie să fie desemnarea, pentru ca primitorul să devie creditor cambial.

a) Cum trebuie desemnat primitorul ca să fie valabilă cambia?

Art. 270 cod. comercial distinge după cum primitorul este sau nu comerciant. Dacă nu-i comer-

ciant, primitorul trebuie arătat prin numele său; dacă e comerciant, el poate fi arătat în schimb sau prin numele său, sau prin firma comercială, ce acel primitor are.

Cambia este valabilă ori de câte ori primitorul e arătat prin numele și pronumele său, adică prin numele civil, indiferent dacă ar exista mai multe persoane, care să poarte același nume. Așa, este suficient ca în schimb să fie scris: «plățiți în ordinul d-lui George Ionescu», dar ar fi nulă o schimb când s'ar spune plățiți «în ordinul d-lui George», sau «în ordinul d-lui Ionescu», de oarece în ambele aceste cazuri nu este determinată persoana primitorului, și este cu totul echivocă.

Codul nostru comercial urmând ordonanța comercială germană, cere, spre diferență de codul italian, arătarea numelui primitorului. De aceea nu poate fi înlocuit numele primitorului prin calitatea sa. Cambia este nulă când ar cuprinde: «plățiți în ordinul d-lui Prim-Președinte al Curței de apel din Iași», de oarece nu este arătat numele magistratului. La Italiani, unde legea nu cere ca să se arate numele primitorului, cambia e valabilă, când în loc de nume, se arată calitatea, însă numai când acea calitate nu aparține decât unei singure persoane (conform: *Bonelli*, op. cit., p. 96; *Calamandrei*, 11; *Supino*, 33; *Sorani*, I, p. 24; *Giannini*, Azioni ed eccezioni, p. 177, nota 1. Contrà: *Vidari*, 6510).

La noi și la Germani nu este suficientă arătarea unei calități, ci trebuie neapărat numele primitorului.

Primitorul poate fi o persoană fizică sau o persoană juridică: așa, o schimb în ordinul «Băncii naționale», este dată unei persoane juridice.

Arătarea reprezentantului unei persoane fizice sau juridice nu este neapărată. O cambie e valabilă dacă este emisă în ordinul «Băncii naționale a României», deși nu este menționat reprezentantul acestei bănci. Tot astfel este valabilă o cambie emisă în ordinul George Ionescu, deși acesta este numai în vârstă de 5 ani. Când se trece numele reprezentantului legal, atunci trebuie să se arate clar calitatea în care figurează primitorul: Plățiți în ordinul d-lui N. Popescu, în calitate de tutor al lui G. Ionescu; sau, plățiți în ordinul d-lui M. Pătrășcanu, în calitate de director al Băncii naționale a României. (*Staub*, art. 4, anm. 11).

În aceste cazuri, creditor este reprezentatul, iar girul poate fi făcut de altă persoană, numai însă să fie reprezentant (conf. *Vivante*, 1058).

Când primitorul nu este o persoană fizică, atunci persoana juridică este arătată prin firma socială sau denumirea ei, după cum prescrie codul comercial. Din acest punct de vedere e greu ca o cambie să nu fie valabilă, căci aproape orice firmă este posibilă.

Dacă însă am avea o cambie: «Plățiți în ordinul societății în nume colectiv „La Milion“, vom spune că nu-i valabilă, întru cât societățile în nume colectiv trebuiesc arătate prin firma socială, iar firma socială cuprinde nume de persoane, iar nu denumiri.

La Francezi se discută dacă-i valabilă o cambie când se arată în ea numai persoana care a dat valuta fără însă să se indice în ordinul căruia să se facă plata. De ex.: La 15 Ianuarie 1916 plățiți suma de lei trei mii ce i-am primit dela d-l X. După unii o asemenea cambie e valabilă, căci se subînțelege că X care a dat cei trei mii lei, tot el

trebuie să fie și primitorul cambiei, deci beneficiarul ei (*Pothier*, Contrat de change, cap. III, § 1; *Merlin*, Répert., v. Lett. de change). Autori, însă, cu autoritate ca *Lyon Caen* (I, 1027), *Bedarride* (I, 98), *Boistel* (I, 720) socotesc, cu drept cuvânt, că în exemplul dat nefiind arătată persoana primitorului, cambia e nulă (*Supino*, 35). La noi această ipoteză nu se poate ivi, de oarece este neapărat în cambii după cum vom vedea clauza la ordin.

b) Când cel pentru care trebuia să se emită cambia, devine creditor cambial. În principiu, acela pentru care trebuia emisă cambia, devine creditor cambial, când numele său coincide cu cel trecut în titlu.

În dreptul cambial nu este ca în cel comun, ca să fie suficient a se stabili voința celui ce se obligă și deci să se dovedească cine a fost în intențiunea emitentului beneficiarul cambiei; legea cere în mod precis să se arate numele primitorului. Dacă numele celui ce se prezintă cu titlul, diferă de cel indicat în cambie, vom spune — fără a mai cerceta voința emitentului — că acea persoană nu are nici un drept derivând din cambie (*Staub*, loc. cit.).

Vom spune, însă, împreună cu jurisprudența germană, că dacă numele persoanei, care trebuia să fie beneficiar, este arătat în cambie, însă cu mici greșeli, de ex.: «Plătiți în ordinul d-lui Ion M. Fintescu, avocat...», în loc de Ion N. Fintescu, totuși cambia e valabilă, rămânând ca beneficiarul să stabilească identitatea între primitorul voit de emitent (Ion N. Fintescu) și cel indicat în titlu (Ion M. Fintescu). (Conform *Staub*, loc. cit.).

Nu vom merge cu rigoarea, după cum face jurisprudența și doctrina germană (*Staub*, loc. cit.),

cari decid că-i nevoie nu numai să coincidă numele trecut în cambie cu acela al primitorului, dar ca primitorul să poarte cu drept acel nume; și ca aplicație: oridecâteori primitorul e arătat prin firma comercială, el nu va deveni creditor cambial dacă poartă acea firmă pe nedrept:

Dacă primitorul arătat în cambie este o societate civilă, de exemplu Societatea «Doljul», cambia va fi valabilă, fiind satisfăcută cerința legii; însă dacă acea societate nu e persoană juridică, ea nu va avea drepturi cambiale. (*Staub*, loc. cit.).

c) *Se poate trece în cambie mai mulți primitori?*
Deși legea cere «numele persoanei sau firma primitorului», cu toate acestea întrebuintarea singularului nu exclude posibilitatea ca să fie mai mulți primitori. În acest sens este doctrina și jurisprudența germană și italiană. (A se vedea: *Vivante* 1059; *Staub*, art. 4, anm. 12).

Când sunt mai mulți primitori, ei pot fi trecuți cumulativ sau alternativ. Sunt trecuți cumulativ când în cambie e scris: «Plățiți în ordinul domnilor G. Ionescu și P. Vasilescu»; din contră alternativ când se spune: «în ordinul d-lui G. Ionescu sau P. Vasilescu».

Când primitorii sunt arătați cumulativ, nu poate unul singur să exercite drepturile isvorâte din cambie, ci numai primitorii toți la o laltă. *Vidari*, VII. n. 6510 socotește că beneficiarul (primitorul), care se află în posesiunea titlului poate singur exercită drepturile cambiale. După această părere cellalt beneficiar ar rămâne cu un drept ilusoriu, de oarece debitorul cambial achitând toată suma, el nu ar avea decât să ceară dela incasator partea din sumă, ce i se cuvine

Vivante (n. 1059), *Staub* (art. 4, anm. 13), *Rehbein* (art. 496), *Griinhut* (p. 350), sunt de altă părere, pe care o împărtășim și noi.

Din tot sistemul dreptului nostru cambial rezultă că în speța noastră nu se divizează creditul; cu alte cuvinte nu se aplică regula dreptului comun: *concurso partes fiunt*. Nu poate fiecare primitor să dispună de cambie numai pentru partea sa. (*Vivante*, loc. cit.). Deși pot fi mai mulți creditori cambiali, creditul cambial nu se poate împărți în *partes viriles*, ci creanța trebuie privită ca și când mai mulți creditori ar cere o prestațiune indivizibilă (*Staub*, loc. cit.).

«Dacă creditul cambial ar fi divizibil în *partes viriles*, fiecare dintre primitori ar putea gira titlul pentru ceace i se cuvine, ar putea cere pentru partea sa o acceptare sau o cautiune distinctă, ar putea cere plata și face protest pentru partea sa din creanță. Dar acest lucru este inconciliabil cu legea, care nu admite giruri parțiale și concede debitorului cambial dreptul de a se libera prin o singură consemnare a sumei cambiale (art. 297, cod. com. român 320), și impune să se facă protestul printr'un singur act (art. 304, românesc 327), și dă posesorului drept de a cere o singură cautiune (art. 314, 315, rom. 339, 340). Necesitatea de a dispune de document pentru a exercita dreptul, ar împiedică în practică ca diferiții primitori să exercite acel drept în mod separat, căci pe când unul ar face actele conservatorii sau executorii ale dreptului său, pentru cellalt ar trece termenele acordate de lege». (*Vivante*, loc. cit.).

Când primitorii sunt arătați în mod alternativ,

cel ce este în posesiunea titlului poate singur să exercite toate drepturile cambiale și pentru întreaga sumă prevăzută în cambie. Exercițarea dreptului de către unul din primitori exclude drepturile celuilalt. (*Vivante*, loc. cit.; *Staub*, loc. cit.).

d) *Cambia trasă în favoarea trăgătorului. A se vedea art. 274.*

No. 4. — *Clauza la ordin.*

Spre deosebire de codul italian și legea germană, articolul 270 din codul nostru de comerț, enumără printre condițiunile esențiale clauza la ordin.

Știm cum cambia este un titlu la ordin și știm, din introducere, ce însemnează acest lucru și ce efecte are. Clauza la ordin are de scop tocmai a arăta natura obligațiunei ce și-o ia cel ce subscrie o cambie. Dar faptul că ne aflăm în fața unei obligațiuni cambiale se arată în mod destul de clar din a doua cerință a art. 270. «Numirea de cambie sau poliță rostită în textul înscrisului».

Trecerea în cambie a clauzei la ordin nu are ca efect girabilitatea titlului, căci cambia e girabilă nu fiindcă se trece în înscris clauza la ordin, ci pentru că natura cambiei dictează acest lucru (*Supino*, n. 35).

În codicele de comerț italian din 1865 se cerea clauza la ordin, în actualul codice italian, însă, nu se mai cere acest lucru, de oarece această clauză e socotită superfluă, întrucât cambia este un titlu la ordin.

Unde lucru devine ciudat, este posibilitatea ca,

clauza la ordin, să fie înlocuită prin clauza nu la ordin (art. 278).

De lege ferenda, vom spune, că cerința 4-a a art. 270 ar trebui suprimată. Actualmente o cambie este nulă dacă nu are clauza la ordin, după cum vom vedea la art. 278. Dacă într'o poliță sunt șterse cuvintele la ordin și în locul lor nu ar fi altele ca să arate că titlul nu e la ordin, cambia e nulă, căci e lipsită de una din cerințele esențiale. (A se vedea art. 278).

No. 5. — Arătarea sumei de plătit.

A) Orice cambie trebuie să arate o sumă de bani

Orice cambie trebuie să arate o sumă de bani, ce debitorul cambial trebuie să plătească la scadență.

Indicarea sumei de plătit, nu este numai o condițiune de formă, ci este o condițiune intrinsecă, întrucât formează obiectul obligațiunei.

a) *Numai cambiile cari arată o sumă de bani sunt valabile.* Sunt deci nule cambiile cari, în loc de sumă de bani, ar arăta că debitorul trebuie să plătească anumite mărfuri, titluri de obligații ale Statului, bancnote, acțiuni, etc. (Staub, art. 4, anni. 4; Vivante, 1062).

b) *Trebuind să se arate o sumă de bani, este neapărat indicarea felului de monetă*—adică franci, coroane, mărci, etc. Orice fel de monetă este admisă, fie națională, fie streină. Arătarea numai a unei țifre, de ex.: 300 (trei sute), fără să se spue că-s franci, coroane, etc., atrage nulitatea cambiei. (Staub, art. 4, ann. 5).

c) *Când suma de bani este arătată în monete*

streine, se va avea în vedere art. 41 cod. comercial. Plata se va face în moneta streină care n'ar avea curs legal în țară, când emitentul a arătat acest lucru în mod neîndoios, de ex. scriind după sumă, cuvântul «efectiv» (Două sute mărci «efectiv»).

d) *Suma de bani trebuie să se vadă în mod precis scrisă în cambie.* Nu e valabilă o cambie care n'ar arăta precis ce sume să se plătească, ci s'ar raportă la cursul ce l-ar avea o sumă de monete streine în ziua scadenței; de ex.: «Plătiți în ordinul d-lui X suma, ce va corespunde în ziua scadenței la cursul a 1000 Mărci în aur». Va fi însă valabilă cambia în care se lasă la facultatea debitorului, a plăti în moneda streină sau în acea a țării: «Plătiți 1000 Mărci sau valoarea după curs». (*Staub*, art. 4, anm. 6).

Cambia e nulă, căci nu-i precisă, când sunt arătate două sau mai multe sume în mod alternativ; de ex.: «Plătiți 1000 Mărci sau 1000 Franci» (*Staub*, art. 4, anm. 7).

B) Locul unde trebuie scrisă suma în cambie

Legea nu ne arată locul unde trebuie scrisă suma în cambie, deci ori unde poate fi scrisă, numai să fie deslușită și să nu dea loc la echivocuri. (*Staub*, art. 4, anm. 8, *Grünhut*, I, 340; *Canstein*, 143; *Bernstein*, 31; *Rehbein*, anm. 5).

C. *Este indiferent dacă suma de bani este arătată în țifre sau în litere.* (A se vedea art. 313).

No. 6.—Arătarea scadenței.

Legea numără printre condițiunile esențiale și scadența. În dreptul german și italian o cambie fără

scadență e nulă, căci nu se aplică maxima: *quod sine die debetur statim debetur*. (Staub, art. 4, anm. 13; Supino, 37).

La noi nu e acelaș lucru. Când nu e arătată epoca scadenței, cambia e socotită plătibilă la vedere (art. 271).

Autorii germani fac deosebire între *Verfalltag* și *Zahlungstag* și cu drept cuvânt, căci nu trebuiesc confundate aceste două termene.

Prin *Verfalltag* (scadență), se înțelege ziua arătată, în cambie, pentru facerea plăței; iar prin *Zahlungstag* (ziua plăței), se înțelege ziua în care într'adevăr se naște obligația de a plăti. (Goldschmidt, System, 4 Aufl., p. 280; Staub, art. 4, anm. 14). Distincțiunea aceasta are rațiune de a fi, căci, deși de obicei scadența coincide cu ziua de plată, totuși pot să difere una de alta. Chiar codul comercial, în art. 310 ne dă un exemplu: când ziua scadenței e o sărbătoare legală, ziua plăței e cea dintâi zi de lucru următoare. Dar ziua plăței poate fi alta decât ziua scadenței, ori de câte ori prin lege se prelungește termenele cambiilor (In cazuri de criză, război, etc.). In anul 1913, cu ocazia războiului balcanic am avut și noi o lege prin care s'au fixat termene de plată, și deci ziua plăței nu s'a mai potrivit cu scadența.

Cum trebuie arătată scadența, ne spune art. 271.

No. 7. — Arătarea locului plății.

A. Cum trebuie desemnat locul plății?

Regula generală. In principiu, conform art. 270, în cambie trebuie arătat în mod deslușit locul de

plată; acest lucru, pentruca orice posesor cambial să poată ști cu precizie unde să se adreseze pentru ca să primească, la scadență, plata.

a) *Locul de plată trebuie arătat prin denumirea justă a unei localități existente.* Localitatea poate fi un bâlc, un oraș sau o comună rurală. (Vezi *Staub's Kommentar*, ed. 7-a, p. 31). În orice caz localitatea indicată trebuie să existe, să nu fie fictivă, căci în atare caz cambia e nulă.

Instanțele judecătorești germane au avut adesea ori ocaziunea să judece spețe foarte interesante, relativ la locul de plată. Pe unele din acele spețe le vom reproduce după *Staub*, de oarece se pot ivi și în practica noastră.

Tribunalul imperial german a decis că dacă în mod neîndoios emitentul a vrut să arate o anumită localitate, unde să se facă plata, însă în schimb, din greșală, s'a trecut o localitate inexistentă; în acest caz cambia nu e nulă, ci locul plății este localitatea voită. (*Entscheidungen des Reichsgericht in Zivilsachen*, Leipzig. 60. 428; *Bonelli*, La cambiale, n. 50, nota 6).

Când sunt mai multe localități omonime, cambia nu este nulă dacă nu s'a specificat care anume este localitatea. Așa, o cambie plătită la Frankfurt, e valabilă, deși nu se specifică, care Frankfurt (cel pe Main, sau cel pe Oder). În acest sens este și doctrina și jurisprudența italiană. (Vezi, *Bonelli*, Della Cambiale, edițiunea Vallardi, p. 103 și nota 4).

Fiind două orașe Frankfurt, locul plății va fi orașul Frankfurt, în care posesorul cambiei se va prezenta spre a cere plata (*Staub*, loc. cit.; *Vivante*, Trattato, III, n. 1089). În asemenea caz, instanțele

judecătorești trebuie să respingă cererea debitorului cambial de a proba că emitentul nu a avut intenția să se facă plata în localitatea, în care s'a prezentat posesorul. (Tribunalul comercial suprem german, *Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichts*, Stuttgart, 9, 192). Chiar dacă posesorul a fost de rea credință, nu influențează aceasta întru nimic valabilitatea obiectivă a diferitelor acte cambiale (protest, etc.). Cu toate acestea, reaua credință a posesorului cambiei poate servi drept o excepțiune personală, conform art. 349 cod. comercial. (Conform: *Thöl*, *Das Wechselrecht*, ed. 4-a, Leipzig, 1878, p. 203; *Grünhut*, *Wechselrecht*, Leipzig, 1897, vol. I, § 57, n. 7; *Staub*, loc. cit.; *Bonelli*, op. cit. n. 50, nota 5).

Locul plății trebuind să fie o localitate, adică o comună, este nulă o cambie în care locul plății este desemnat numai prin stradă și număr; spre ex.: Strada Știrbey-Vodă 27.

Pe când arătarea numai a comunei, fără stradă, este suficientă, nu tot astfel este cu arătarea numai a stradei. (Conform: Tribunalul comercial suprem german, *Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichts*, 9, 261; *Staub*, 4, n. 47; *Rehbein*, *Allgemeine deutsche Wechselordnung*, ed. 2-a, 1882, art. 4, n. 37, cu jurisprudența citată; *Bonelli*, n. 50; *Calamandrei*, *Della Cambiale*, 19; *Vivante*, n. 1308. *Contra*: *Vidari*, *Corso*, n. 6537; *Sorani*, *La Cambiale*, 1896-1902, § 51).

Bonelli (n. 50, nota 2) spune, cu drept cuvânt, că chiar numai indicarea stradei ar fi suficient, însă numai când n'ar lăsa nici o îndoială asupra comunei.

Nu trebuie neapărat trecut numele comunei. Poate

reeși în mod foarte clar localitatea, deși nu e numită; așa: La sucursala din localitate a Băncii Comerțului (*Staub* loc. cit.).

În schimb trebuie, după cum am văzut, să se arate locul plății prin denumirea justă a unei localități. Aceasta însemnează, că numele localității trebuie să fie cel oficial. Cu toate acestea nu orice deosebire, între denumirea oficială și cea întrebuintată în schimb, atrage nulitatea schimbii. Numai deosebirile, care ar face incert locul plății, ar putea avea acest efect; în orice caz, doctrina lasă în sarcina instanțelor judecătorești, să examineze caz cu caz când o schimbă, în atari condițiuni, este nulă. (*Staub*, loc. cit.).

În Germania sunt străzi, cari formează limita despărțitoare între două sau chiar mai multe orașe, așa în cât cineva nu-și dă seama când a trecut din Berlin în Charlottenburg sau în Schöneberg. Ei bine, dacă în schimb este arătat ca loc de plată: Berlin, Kurfürstenstrasse 104, în tot ce privește efectele juridice se socotește de doctrină ca loc de plată Berlin, deși strada «Kurfürstenstrasse» nu e în Berlin, ci în Charlottenburg. (*Staub*, 4 n. 48).

b) *Unde trebuie scris locul plății și prin ce expresiuni.* Legea nu arată nici unde trebuie scris locul plății, nici prin ce expresiuni. Deci locul plății poate fi trecut ori unde pe fața schimbii și prin orice expresiuni, cu condițiunea să fie lămurit, să nu fie incert. Este bine deci arătat locul plății, când se spune în schimb: «La 7 Ianuarie 1914 voi plăti pentru această poliță, la București, în ordinul.....»; sau în stânga, în josul numelui trasului: «Plătibilă în Craiova, Bulevardul Carol, 21».

N'ar fi suficient arătat locul plății, când s'ar spune: «La 7 Ianuarie 1915 veți plăti pentru aceasta a mea cambie în ordinul d-lui I. Georgescu din București.....», căci în asemenea caz s'a arătat numai domiciliul beneficiarului, nu și locul plății (*Staub*, 4, n. 46).

Este bine arătat locul plății, deși nu se numește orașul, când se scrie: «la sediul principal al Băncii Naționale», sau la «Banca Comerțului din localitate», sau «la mine trăgător», când se vede, din însăși cambia, domiciliul trăgătorului (emitentului), altminteri fiind cambia nulă. (*Staub*, 4, n. 46, cu jurisprudența citată. A se vedea și *Vivante* op. cit. n. 1089).

«Este imposibil a se cere ca locul să fie arătat așa încât să înlăture orice incertitudine: dacă aceasta ar fi necesar, nimeni nu ar mai fi sigur că emite o cambie valabilă», (*Vivante*, 1089. Vezi și ce am spus mai sus, când sunt mai multe localități omonime)

B) Pot fi arătate în cambie mai multe locuri de plată?

Pentru a răspunde dacă o cambie este sau nu valabilă, când sunt arătate mai multe locuri de plată, prof. *Vivante* distinge, după cum desemnarea cumulativă de locuri de plată este făcută *conjunctiv sau alternativ*, și în cazul din urmă dacă e la alegerea debitorului sau a creditorului. (*Vivante*, op. cit. 1090).

Dacă desemnarea—zice prof. *Vivante*—este făcută în mod conjunctiv, adică în așa mod, încât plata să trebuiască să fie făcută în toate locurile arătate, atunci cambia e nulă, de oarece asemenea pluralitate de locuri poate să facă imposibilă prezentarea cambiei în singura zi a scadenței, cum imposibil ar putea fi facerea protestului în termenul legal.

Dacă desemnarea e făcută alternativ și la alegerea creditorului (La Craiova sau la București), cambia este valabilă, pentrucă în acest caz este suficient o singură prezentare și un singur refuz de plată. Cambii cu locuri de plată, arătate în mod alternativ, sunt întrebuințate de bănci, cari servesc publicul în călătorii, trăgând cambii asupra diferiților corespondenți ce-i are în deosebite localități.

Dacă desemnarea alternativă a locului de plată este lăsată la alegerea debitorului, cambia e nulă, căci în asemenea caz debitorul ar putea să se prezinte succesiv în toate localitățile arătate în cambie și să facă tot atâtea proteste, pe când legea cere un singur protest (art. 327); iar dacă localitățile sunt îndepărtate, posesorul nu ar putea prezenta cambia în ziua scadenței, în diferitele localități. (*Vivante*, op. cit., loc. cit.).

Bonelli (op. cit., n. 50, nota 7) deși adoptă distincțiunea arătată mai sus, socotește însă că ori de câte ori avem o pluralitate de locuri de plată, trebuie, în lipsă de stipulațiune contrarie, să se considere la alegerea posesorului cambiei.

Sunt pentru nulitatea cambiei ori de câte ori avem o pluralitate de locuri de plată: *Supino*, Della Cambiale, ediția 3-a, n. 44; *Sorani*, op. cit., § 54; *Grünhut*, op. cit., I, p. 418; *Staub*, op. cit., ediția 6; 7-a, art. 4, n. 51; *Bernstein*, Allgemeine deutsche Wechselordnung, p. 47; *Rehbein*, op. cit., art. 4, n. 3.

Sunt pentru nulitate chiar când pluralitatea este în mod alternativ: *Staub*, op. cit., loc. cit., *Grünhut*, op. cit. I § 57.

Pentru valabilitate în afară de *Vivante*, *Bonelli*, sunt și: *Tartufari*, Titolo esecutivo cambiario, 12;

Renaud, Lehrbuch des Wechselrechts, Giessen, 1868, § 42; *Volkmar und Löwy*, Die deutsche Wechselordnung, Berlin 1862, p. 47; *Borchardt*, Die allgemeine deutsche Wechselordnung, ediția 5-a, n. 156. Autorii aceștia germani, citați, admit valabilitatea cambiei fără nici o distincțiune, pe când *Tartufari* numai în caz de desemnare alternativă.

Credem însă că locul plății este insuficient arătat și nedeterminat când este desemnat prin: „aici și oriunde”, „aici sau oriunde”, etc., căci prin asemenea expresiuni posesorul nu va mai avea o simplă facultate de a mai alege, ci el singur va fixa locul plății, ceea ce e contrar spiritului legii. O cambie astfel redactată e nulă. (*Supino*, loc. cit.; *Staub*, ediția 4-a, art. 4, n. 47. Contra: *Stranz*, în ediția 7-a a lui *Staub*, cu bibliografia arătată acolo).

O cambie plătitibilă «în Corabia și oriunde» credem că e nulă, și nu vom spune că «ori unde» fiind un non sens se va considera ca nescris, așa că plata să se facă în Corabia. (Contra: *Ef. Antonescu*, *Cambia*, 270, n. 4).

C) Când nu e necesar arătarea locului de plată

Nu întotdeauna lipsa arătării locului de plată atrage nulitatea cambiei. La cambia-trată dacă lângă numele sau firma trasului este arătată o localitate, acea localitate se va considera loc de plată, când altul nu e arătat (Art. 272).

La biletul la ordin, dacă nu este scris locul de plată, se va considera locul emisiunii ca loc de plată și în acelaș timp ca domiciliu al emitentului. Și cum întotdeauna trebuie arătat locul emisiunii, la biletul la ordin, nu poate fi nulitate din cauza lipsei

de arătare a locului de plată; poate fi însă nul un bilet la ordin pentrucă locul de plată arătat în înscris e inexistent sau are alte vîții.

D) Când nearătarea locului de plată atrage nulitatea cambiei.

Am văzut că în ce privește biletul la ordin, el nu poate fi nul pentru lipsa arătării locului de plată, căci legea în acest caz ne arată unde se va face plata (art. 272). În ce privește cambia-trată, dacă nu e arătat locul de plată, și nici nu e indicat vre-un loc lângă numele sau firma trasului, în acest caz nu se mai presupune locul emisiunii ca loc de plată, ci pur și simplu cambia e nulă. A se vedea în acest sens: *Staub*, 4 n. 50; *Vivante*, n. 1087.

E) Locul de plată poate diferi de locul emisiunii

În capitolul *Privire generală asupra legislațiunii cambiale*, am arătat, în scurt, evoluțiunea cambiei. Am spus cu acea ocaziune ce se înțelege prin *distantia loci*. O condițiune de valabilitate crea ca locul emisiunii să difere de locul plății. Această condițiune, care figură și în codul nostru comercial din 1840, a fost suprimată de actualul cod comercial, astfel încât la noi, azi, locul de emisiune nu numai că poate coincide cu locul plății, dar legea chiar presupune asemenea coincidență, când în biletul la ordin nu este arătată localitatea, în care trebuie să se efectueze plata (art. 272).

No. 8. — Semnătura trăgătorului sau a emitentului cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului său special.

Textul italian. Numărului 8 din art. 275 cod. comercial român, îi corespunde No. 7 din art. 251 cod comercial italian. Textul italian este acesta: «7° la sottoscrizione del traente o dell'emittente col suo nome e cognome, o colla sua ditta, ovvero quella di un suo mandatario speciale». Ceeace în românește însemnează: «7° subscrierea trăgătorului sau emitentului cu *numele* și *pronumele* său, sau cu *firma sa*, ori aceea a unui mandatar al său special».

Comparând numărul 8 al art. 275 românesc cu numărul 7 al art. 251 italianesc, vedem că în articolul italianesc se cere în mod expres ca subscrierea să conziste din nume și pronume, pe când în articolul românesc se spune: «semnătura trăgătorului sau a emitentului cu *numele* sau cu *firma sa*....».

Desbateri parlamentare. Cu ocaziunea discuțiunei în Camera deputaților a art. 270, d-l Tache Ionescu a propus un amendament, prin care se ceră adăogarea după vorba *numele*, vorba *pronumele*. Amendamentul d-lui Tache Ionescu s'a respins în urma întâmpinărilor făcute de Ministrul de justiție, pe atunci Eugeniu Stătescu, cum și de d-l Emil Costinescu. În această chestiune iată cum s'a pronunțat *Ministerul justiției*: «....Am auzit că se mai cere ca în loc de cuvântul *numele* să se zică *pronumele*. Aceasta este o chestiune mai mult de terminologie, de filologie și nu știu ce înțeleg propuitorii amen-

damentului prin cuvântul numele și ce înțeleg prin cuvântul *pronumele*. Domnilor, și *comisiunea* și *guvernul* și *Senatul*, prin cuvântul nume *a înțeles numele*, care *individualizează o persoană*. Dacă dv. voiți să aplicați definițiunea numelui la cuvântul pronume, noi primim schimbarea, însă atunci ar fi să introducem o confuziune».

Iar d-l *Em. Costinescu*: „Cerusem cuvântul tocmai pentru a face aceiași observațiune pe care o făcu d-l Ministru de justiție asupra unui lucru, care pare foarte inocent, dar care, cu toate acestea, poate să aducă o adevărată perturbare și să aibă consecințe foarte neplăcute. Domnilor, numele este expresiunea, care individualizează pe om; pronumele este numele de botez. Când zice legea italiană, care este făcută în patria științei dreptului, când zice cuvântul numele, se înțelege ca să fie polița subscrisă cu semnătura obișnuită a omului. Dacă pe lângă acest cuvânt de nume, veți adăoga și cuvântul *pronume*, ce se va întâmplă? De exemplu:

„D-l I. Poenaru Bordea, care până acum a subscris pentru numele de botez numai cu inițiala I., scriind I. Poenaru Bordea, va fi obligat după noua lege, a scrie întreg numele de Ion, adică a subscrie Ioan Poenaru Bordea, așa încât d-sa ar fi silit prin legea aceasta să aibă o semnătură alta decât cea obișnuită a d-sale de până acum, ceea ce ar putea da loc la grave complicațiuni în caz de plastografie, fiindcă ar fi foarte anevoie de verificat. Vă rog dar să mențineți textul așa cum este, căci este foarte bine redactat».

Legiuitorul nostru a făcut foarte bine: a cerut la No. 3 ca în schimb să se treacă «numele per-

soanei sau firma primitorului» și tot așa a cerut ca emitentul sau trăgătorul să semneze cu *numele* sau *firma*.

Din debaterile parlamentare și mai ales din cuvintele d-lui *Emil Costinescu*, reproduse mai sus, ar părea că acelaș lucru e și în codul comercial italian. În acest din urmă codice, însă, după cum am văzut din textul art. 251, emitentul sau trăgătorul trebuie să semneze prin nume și pronume, ceea ce a dat și dă loc la discuții, căci în Italia, părerile sunt împărțite, dacă se poate admite ca valabilă o cambie semnată cu numele de familie, iar cel de botez indicat prin inițială. (A se vedea această chestiune în *Supino*, op. cit., n. 47, unde se află și bibliografia).

Legea Germană. În privința semnăturii emitentului (trăgătorului), articolul nostru se apropie mai mult de articolul 4 al legii cambiale germane, de cât de art. 251 cod comercial italianesc. Într'adevăr art. 4 al zisei legi, la No. 5, zice: „Die Unterschrift des Ausstellers (Trassanten) mit seinem Namen oder seiner Firma“. („Subscrierea emitentului (trăgătorului) cu numele său sau cu firma sa“).

Cum am mai avut prilej să constatăm, apropierea între cele 3 texte: românesc, italianesc și german, este așa de strânsă în tot ce privește articolele de lege ce se aplică cambiei, încât nu înțelegem cum adeseaori comentatorii români, neglijează doctrina și jurisprudența germană.

A. Cambia trebuie semnată de trăgător sau emitent.

a). *Este indispensabilă semnătura trăgătorului sau emitentului.* Nimeni nu e obligat cambiaricește,

dacă nu a semnat o cambie sau dacă nu și-a pus iscălitura pe un asemenea document în calitate de girant, avalant, acceptant: acesta e un principiu dominant în materia dreptului cambial. (*Vivante*, III, n. 1031).

Fiind vorba de *semnătură*, ea trebuie scrisă de mâna aceluia ce se obligă cambiaricește, și această regulă se aplică tutulor semnăturilor cambiale, de oarece, în genere, regulile relative la valabilitatea semnăturii trăgătorului sau emitentului, se aplică și celorlalte semnături. (*Bonelli*, n. 51).

Celelalte condițiuni esențiale arătate în art. 270 cod comercial pot fi scrise de o mână streină pot fi tipărite, șampilate; semnătura emitentului sau a trăgătorului trebuie neapărat scrisă cu mâna lui. (*Staub*, art. 4, n. 29). De aceea nu e valabilă și se va socoti ca nescrisă semnătura pusă cu șampilă, sigilă sau litografiată, dacă cambia nu va fi autentică (art. 276). Nu e valabilă o cambie emisă de un analfabet prin punere de deget, decât dacă e autentică (art. 276); acelaș lucru când semnătura ar constată din semne. Doctrina și jurisprudența din Italia au ajuns la aceste concluziuni deși în acele țări nu se află un text de lege în sensul art. 276 de la noi. Cele cuprinse în articolul acesta, sunt o consecință logică ale art. 270. (*Vivante*, loc. cit.; *Bonelli*, loc. cit.).

S'a decis că o cambie emisă de un analfabet, însă neautentică, nu are tărie, și nu se poate cere declarațiunea în stare de faliment a unei persoane, în baza unui asemenea titlu, când în fapt nu se poate constată că obligațiunea la care a dat naștere pretinsa cambie rezultă din fapte comerciale. În

acest caz erezii unei persoane au dreptul la despăgubiri din partea celui care a cerut declararea în stare de faliment a autorului lor, când tribunalul nu menține această declarațiune. (*Trib. Dorohoi*, 12 Dec. 1890 în *Dreptul*, 1891, p. 45 și în *Ef. Antonescu*, p. 65 n. 10).

Analfabeții nu pot să se oblige nici dacă copiază numele lor după un model sau li se conduce mâna de o altă persoană. (*Vivante*, III, n. 1031). Rațiunea acestei soluțiuni stă în faptul că analfabetul nu poate lua cunoștință de cuprinsul unei cambii, chiar dacă în mod mecanic și-ar scria numele. În acest sens s'a pronunțat și Curtea noastră de casație, motivând în rezumat astfel deciziunea sa:

Din dispozițiunile combinate ale art. 1180 c. civ., cu acele ale art. 16 și 28 l. autentificării actelor, reziltă că acei ce nu știu scrie și citi, nu se pot obliga decât în mod autentic iar nu și prin acte sub semnătură privată; dacă comercianții au fost dispensați prin art. 1180 c. civ. de a mai adăoga formula „bun și aprobat“ la actele numai semnate de dânsii, aceasta din cauză că legiuitorul a crezut că nu e nici un pericol pentru un om de afaceri să semneze prin surprindere, ei având obiceiul să citească actele ce semnează, ceea ce presupune, neapărat că trebuie să știe carte. Art. 28 l. autentificării actelor prevede însă în mod categoric că neștiutorii de carte nu se pot obliga decât în mod autentic, iar în categoria acestora, intră toți acei cari nu știu nici scrie nici citi, fie că semnează prin sigiliu sau punere de deget, fie că semnează în mod mecanic, de ajuns că se găsesc în imposibilitate să ia cunoștință de actul ce a semnat.

Aşa fiind, nu este valabilă o chitanţă semnată în mod mecanic, fără menţiunea bun şi aprobat, de o persoană comerciantă, care însă nu ştie nici scri nici citi. (*Cas. III*, decizia No. 44 din 3 Februarie 1914; *Jurisprudenţa română*, 1914, n. 253, după care am reprodus rezumatul deciziei).

Soluţiunea dată de Curtea de casaţie când e vorba de o simplă chitanţă, se va aplica şi în materie cambială, unde pe lângă articolele arătate de Inalta instanţă, mai avem texte de lege hotărâtoare: art. 270 n. 8, 275 şi 276 din codul de comerţ.

Legea cere semnătura trăgătorului sau emitentului, indiferent dacă semnătura este sau nu citeată. (*Bonelli*, 51; *Staub*, 4, n. 29 cu jurisprudenţa citată acolo). Nu este neapărat ca semnătura să fie citeată, de oarece se întâmplă de multe ori ca o iscălitură neciteată să se cunoască cu uşurinţă de public, mai ales când e vorba de comercianţi. (*Vivante*, III, n. 1032). Deci şi o semnătură neciteată poate să identifice o persoană, şi ar fi straniu ca în asemenea circumstanţe, cel ce a semnat să se sustragă de la plată, obiectând că semnătura făcută de el este neciteată. (*Vivante*, loc. cit.). În orice caz, semnătura trebuie să fie făcută în litere, nu cu simple semne, căci atunci cambia trebuie să fie autentică (art. 276; *Staub*, 4, n. 29, cu jurisprudenţa germană citată acolo).

b) *Semnătura nu trebuie să fie însoţită de alte cuvinte, cari să excludă calitatea de trăgător sau emitent a celui ce a semnat.* (*Bonelli*, op. cit., n. 51; *Staub*, 4 n. 30). Aşa, jurisprudenţa germană a stabilit că declaraţiunea făcută de trăgător sau emitent este nulă, atunci când acesta adaogă, sau se

adaogă posterior la semnătură cuvinte, ca: „garant“, „martor“. Sunt nevătămătoare adăogirile: „debitor“, sau „accept“. (*Staub*, 4, n. 30).

c) Ștergerea semnăturii emitentului sau trăgătorului atrage nulitatea cambiei, chiar atunci când ștergerea e făcută din greșală sau dintr'o pură întâmplare (*Vivante*, III, 1032; *Staub*, 4, n. 34-a). Dacă iscălitura odată ștearsă, este refăcută de posesorul cambial, emitentul sau trăgătorul vor fi liberăți, de oarece noua iscălitură nu e originală a debitorului. (*Vivante*, 1032). Chiar ștergerea cuvintelor ce însoțesc semnătura poate servi drept o excepțiune „*erga omnes*” ori de câte ori va fi îndoială că acele cuvinte șterse erau menite să arate că nu e vorba de semnătura emitentului, ci de a avalantului, etc. (*Curtea de apel din Perugia*, 21 Martie 1907, *Annuario*, vol. XXII n. 50).

B. Trăgătorul sau emitentul trebuie să semneze cu numele său sau cu firma sa.

a) *Semnarea cu numele emitentului sau trăgătorului.* Legea cere ca trăgătorul sau emitentul să semneze cu numele său și această cerință a legii se aplică tutulor semnăturilor cambiale.

Semnarea cambiei cu numele obligatului îndeplinește un întreit scop: în prim rând semnarea însemnează manifestarea voinței decisive de a se obliga cambiaricește; în al doilea rând dă putința ca să se constate cu ușurință o semnătură falsă de alta originală, de oarece acest lucru mult mai repede și mai evident reese din comparațiunea iscăliturilor obișnuite ale unei persoane, și aceasta mai ales că

legea nu cere semnarea cu numele și pronumele (Desbateri parlamentare, discursul D-lui *Costinescu*); în fine, în ultim rând, semnătura mai țintește a arată publicului cine este eminentul sau trăgătorul unei cambii.

Orice persoană fizică are un nume civil, care se compune din numele patronimic (de familie) și dintr'un pronume, care la creștini este numele de botez. Că numele civil se compune din numele patronimic și pronume, rezultă și din *legea asupra numelui*, din 18 Martie 1895. De aceea, conformându-se dreptului comun, art. 251 al codului de comerț italian cere ca trăgătorul sau emitentul să subsemneze cu numele și pronumele său (nome e cognome).

Legiuitorul nostru la redactarea n. 8 al art. 270 s'a depărtat de textul italian și a adoptat redactarea art. 4 din legea germană, care cere semnătura emitentului (trăgătorului) cu numele său, fără să mai adaoge cuvântul pronume. Rațiunea ce a determinat pe legiuitor în redactarea numărului 8 al art. 270 reese foarte clar din desbaterile parlamentului pe care le-am reprodus mai sus.

În camera deputaților, cu ocazia propunerii amendamentului D-lui *Take Ionescu*, prin care se cerea ca pe lângă cuvântul *numele* să se treacă și *pronumele*, *Eugeniu Stătescu*, Ministru de Justiție pe atunci, a spus că și Comisiunea și Guvernul și Senatul prin cuvântul nume a înțeles expresiunea care individualizează o persoană. Iar D-nul *Emil Costinescu* a completat pe Ministrul Justiției, arătând care a fost motivul de nu s'a adăogat cuvântul *pronume*. Într'adevăr, zicea D-sa, dacă s'ar cere semnătura cu numele și pronumele emitentului, atunci

foarte multă lume ar trebui să semneze cambiile cu altă semnătură de cât cea obicinuită, căci mulți se iscălesc prescurtând pronumele, ba chiar arătându-l prin o simplă inițială. Legea însă voește ca o persoană să iscălească cu iscălitura obicinuită, căci numai astfel se pot înlătura grave complicațiuni în caz de plastografie, altfel fiind foarte anevoe de verificat semnăturile.

Din desbaterile parlamentare reese nu numai că cineva poate semna o cambie cu numele patronimic și cu inițialele celui de botez (pronume), dar, spiritul legii fiind ca o persoană să semneze cu iscălitura sa obicinuită, vom decide că chiar numele patronimic poate fi prescurtat, când așa obișnuște obligatul să semneze.

Desbaterile parlamentare au mare importanță în această materie, căci curmă o controversă care preocupă doctrina și jurisprundența italiană: semnarea cu inițiala pronumelui și semnarea cu numele prescurtat. În Italia părerile sunt împărțite. Așa sunt pentru valabilitate: *Danieli*, în revista „*Il Diritto commerciale*”, vol. V, 162; *Supino*, *La Cambiale*, 47. Susțin că e nulă asemenea semnătură: *Vivante*, III, n. 1033; *Frugoni*, în revista *Archivio giuridico*, vol. XXXIX, 231. Numele prescurtat îl admit numai când constituie firma obligatului: *Bolaffio*, în *Temi Veneti*, XII, 357; *Vivante*, III, n. 1033. Jurisprudența italiană a admis toate părerile. (*Supino*, n. 47, după care vom cită și sentințele). Au admis că deși prescurtarea numelui nu ar fi admisibilă în principiu, totuși trebuie să se socotească valabilă, ori de câte ori nu e îndoială asupra persoanei debitorului, sau când acesta nu-și tăgăduiește propria semnătură: *Curtea de*

Apel din Milano, 16 August 1888, *Diritto Commerciale*, 1888, 813; *Apel Torino*, 13 Decembrie 1889, *Giurisprudenza*, 1890, 102. Se mai pronunțară pentru valabilitatea prescurtării: *Casația din Roma*, 23 Mai 1893, *Dir. Comm.*, 1893, 685; *Apel Genova*, 23 Decembrie 1885, *Dir. Comm.* 1888, 40. Deciseră că nu-i admisibilă prescurtarea: *Casația Torino*, 5 Mai 1887, *Dir. Comm.* 1887, 432; *Apel Milano*, 27 Decembrie 1887, *Monitore dei Tribunali*, 1888, 681; *Casația Napoli*, 27 Iunie 1889, *Dir. Comm.* 1889, 103; *Apel Lucca*, 19 August 1892, *Dir. Comm.* 1892, 854. Hotărâră, în fine, că prescurtarea e admisă când constituie firma: *Casația Roma*, 30 Ianuarie 1889, *Legge*, 1889, I, 306; *Casația Firenze*, 13 Octombrie 1887, *Dir. Comm.* 1888, 77; *Apel Torino*, 13 Septembrie 1892, *Legge*, 1892, II, 489.

În orice caz, chiar în legislațiunea noastră, nu va fi admisibilă semnătura, care ar consta numai din numele de botez, căci în spiritul legii, cum am văzut, *numele* nu înseamnă *promunele* (*Desbaterile parlamentare*, reproduse mai sus; *Staub*, 4, n. 34; *Bonelli*, n. 51 nota 10, care vorbește de sistema adoptată de legiuitorul nostru. Contra: *Lehmann*, *Lehrbuch des deutschen Wechselrechts*, 374).

La Germani, cari au acelaș text ca și noi, este suficient numele de familie, însă acest nume să rezulte *direct* din semnătură (*Staub*, 4, n. 34). Credem că aceiași soluțiune trebuie să o dăm și noi, mai ales că mulți, în semnătura obicinuită nu pun decât numele de familie.

În Germania, Tribunalul comercial suprem a respins acțiunea cambială îndreptată în contra unui

oarecare Benno Fuchs, deși semnătura era: „Selig-Fuchs & Fiu Benno“, pe motiv că numele de familie al lui Benno nu reeșcă direct din semnătură. (*Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichts*, XI, 213; Staub, loc. cit.).

Vom atrage atențiunea, că o cambie este valabilă ori de câte ori avem o semnătură care să poată fi un nume de persoană fizică sau morală, capabilă de a se obliga ca emitent sau trăgător; în acest caz toți semnatarii posteriori sunt obligați cambiaricește, chiar dacă cel ce figurează ca emitent sau trăgător nu ar fi obligat, întrucât semnătura sa a fost falsificată, era incapabil, etc. Deci o cambie poate fi valabilă, deși cel ce figurează ca emitent nu e obligat (Staub, 4 n. 33). De asemenea este indiferent pentru valabilitatea cambiei dacă există sau nu persoana care figurează ca emitent sau trăgător.

Art. 270 cere ca emitentul sau trăgătorul să semneze cu numele său. *Ce vom spune despre semnarea cu un nume pe care acesta îl poartă pe nedrept?* Legea asupra numelui din 18 Martie 1895 ne arată cum poate cineva să și schimbe numele, dar să presupunem că cineva, fără să respecte legea din 18 Martie 1895, semnează în mod obișnuit, e cunoscut chiar în societate, cu un nume ce diferă de numele său de origină (patronimic). Indiscutabil că o cambie semnată de emitent cu un asemenea nume întrunește toate condițiunile pentru ca toți cei ce vor semna posterior să fie obligați cambiaricește, dar întrebarea e: emitentul rămâne obligat după dreptul cambial? Desigur că dacă el a semnat cu numele altei persoane nu e obligat cambiaricește, căci art. 270 cere semnătura cu «nu-

mele său»; credem însă că atunci când semnează cu un nume ce-l poartă în mod obicinuit, chiar pe nedrept, rămâne obligat și obligat din cambie, căci a decide altfel ar însemna să înlesnim fraudele și să îngreuiăm circulațiunea cambiilor, trebuind o prealabilă cercetare dacă persoanele poartă cu drept sau nu numele cu cari sunt cunoscuți. Opiniunea noastră, care ar părea în contradicere cu rigoarea dreptului cambial (a se vedea ceace am spus referitor la „*Numele persoanei sau firma primitivului*“, litera a), se sprijină și pe *Legea asupra numelui*. Intr'adevăr, rezultă din legea aceasta că o persoană poate să-și atribue un nume, la care nu ar avea dreptul, fără a fi nule obligațiunile contractate pe acest nume pe nedrept purtat. Legea dă putință acelor al căror nume a fost uzurpat, să se adreseze justiției pentru ca să pue capăt uzurpării, însă «actele iscălite de o persoană, sub un nume pe care nu avea dreptul să-l poarte, sunt valabile, dacă ele poartă o dată anterioară deciziunii judiciare rămase definitivă, care va condamna pe această persoană să-și reia adevăratul ei nume» (art. 19). Dispozițiunea art. 19, credem, că trebuie aplicată nu numai atunci când o persoană a uzurpat un nume după punerea în aplicare a codului civil, însă înainte de promulgarea legii asupra numelui, ci și cazurilor întâmplate posterior zisei legi.

Dar cambia semnată cu un pseudonim? Sunt mulți artiști cari sunt cunoscuți publicului nu cu adevăratul lor nume, ci sub un pseudonim. Și aici, vom spune că trebuie să distingem cestiunea valabilității cambiei, de aceea a valabilității unei obligațiuni cambiale din partea celui ce a semnat cu

pseudonim. Am văzut că pentru ca o cambie să fie valabilă este suficient să figureze pe ea o semnătură, care să *poată fi* a unei persoane capabile de a se obliga, indiferent dacă e falsă, dacă numele este propriu ori de este un pseudonim. Dar dacă cambia e valabilă, cel ce a semnat cu pseudonim rămâne obligat cambiaricește, sau poate el să opue o excepțiune «erga omnes» că nu a semnat cu propriul său nume și deci să fie dispensat de a plăti?

În Italia, după câte spune *Alberto Musati* în *Rivista di dir. comm.*, 1911, I, 563, nu găsim vreo sentință judecătorească care să se fi pronunțat în această speță, și nici doctrina nu s'a ocupat mai mult. În Austria însă, s'a prezentat un proces foarte important. O artistă acceptase o cambie trasă asupra ei nu cu numele ei propriu, aproape necunoscut, ci semnase cu pseudonimul ce-l purtă ca artistă și sub care era celebră. Mai mult, sub pseudonim arătase și adresa. Chemată în judecată să plătească, artista ridică excepțiunea că nu semnase cu numele ei propriu și deci nu poate fi obligată cambiaricește. În prima și a doua instanță, magistrații respinseră excepțiunea invocată de pârâtă, pentru aceste motive: „Odată ce s'a constatat că artista a acceptat cambia, este cu totul fără importanță din punct de vedere juridic cestiunea dacă ea a semnat cu propriul său nume civil sau cu cel ce se referă la activitatea sa artistică; semnând cu numele său de artă ea era de o potrivă de conștientă că asumă o obligațiune cambială; pentru valabilitatea unei atari obligațiuni nu este neapărat cerută semnătura cu propriul nume civil; persoane

care întrebunțează un alt nume pentru a ascunde individualitatea lor, nu pot să se folosească de protecțiunea specială a legii în dauna terților față de care au contractat obligațiuni“. Curtea supremă austriacă a reformat însă sentința și a decis că excepțiunea invocată de artistă era întemeiată, că nu trebuie să se aibă în vedere dacă soluțiunea e justă sau nu, dacă dă loc la fraude, etc., singura preocupare este de a ști dacă o persoană poate să se oblige cambiaricește semnând cu un pseudonim.

La aceasta Curtea supremă răspunde că nu, de oarece legea cere ca cineva să se oblige cambiaricește, să semneze cu numele „autorizat“, sau cu semnătura „autorizată“, ceea ce nu poate fi decât numele propriu civil. La soluțiunea Curții supreme austriace, aderă și *Alberto Musati* (loc. cit.), după care am reprodus, în parte, procesul înfățișat înaintea judecătorilor austriaci.

Aceeași cestiune a fost pusă și instanțelor judiciare din imperiul german. Tribunalul din Berlin și Curtea de apel au respins excepțiunea invocată de un artist care semnase cu pseudonim. Curtea din Berlin (*Deutsshe Juristenzeitung*, 1912, p. 337; *Rivista di dir. comm.*, 1912, I, 927, după care reproducem și noi rezumatul deciziunii) în deciziunea sa socotește mai întâi de toate că lipsește în dreptul cambial o normă specială, care să ceară emitentului să semneze cu numele său civil. Cambia trebuie să fie semnată de emitent *cu numele său* și pentru a decide dacă numele cu care el a scris este sau nu *numele său*, trebuie să ne raportăm la dreptul comun. Curtea amintește, în urmă, obiceiul artiștilor de a se prezenta publicului sub un pseudo-

nim, cu care, apoi, se servesc și în viața privată și în afacerile lor. După aceasta, Curtea din Berlin observă: «Dat fiind că purtarea unui al doilea nume în locul celui civil, este consacrată de consuetudine, nu există motiv de a nega eficacitatea întrebuirii acestui al doilea nume în negoțurile juridice, în special în subscrierea unei declarații scrise de voință. Trebuie să recunoaștem că domină în doctrină și se afirmă în practică părerea că în general când legea cere într'un act subscrierea cu numele propriu, este suficientă cu numele artificial (pseudonim) adoptat în mod obicinuit și întrebuitat în afaceri. Chiar și această indicare a unei persoane, după părerea dominantă, se consideră ca numele persoanei în cestiune, iar subscrierea cu acest nume trebuie să se reție valabilă atât în genere în declarațiunile scrise de voință, cât și în particular în subscrierile cambiarii».

Credem că subscrierea cu un pseudonim este valabilă, ori decâteori cel ce subscrie poartă și semnează în mod obicinuit cu acest pseudonim și pe lângă argumentele Curții de apel din Berlin mai invocăm și pe cele arătate de noi, când am examinat ipoteza semnăturii unei cambii cu un nume, purtat pe nedrept. (Vezi supra, pag. 70).

b) *Semnarea cu firma.* După art. 270 n. 8 emittentul sau trăgătorul poate semnă cambia cu numele sau cu *firma sa*.

D-l *Eftimie Antonescu* în importanta sa lucrare (Codul Comercial adnotat, vol. III, Cambia, Cecul; București, 1914), la pag. 63, arătând deosebiriile ce există între art. 270 al codului român și art. 251 al codului de comerț italian, termină astfel: „De

asemenea trebuie să se observe că legiuitorul italian, în art. 251 corespunzător art. 270 rom., vorbește în mod expres de „*firma socială*», pe când legiuitorul nostru nu face acelaș lucru. Nu trebuie însă să conchidem de aci că la noi nu ar fi vorba de „*firma socială*“, ci de altă firmă“.

Socotim că nu are dreptate, în această privință, D-l Antonescu și ne mirăm cum D-sa citește în art. 251 al cod. italian cuvintele: „*firma socială*„. În textul Italian nu se cere expres *firma socială*, ci numai *firma* exact ca și la noi, așa că nu-i nici o deosebire de redactare între cele două articole. Sau poate crede D-l Antonescu că cuvântul *ditta* întrebuițat de legiuitorul italian se traduce în românește prin „*firma socială*“? Credem că o asemenea traducere e inexactă, de oarece „*la ditta*“ nu are alt înțeles decât de „*firma*“, fără altă adăogire. Și acest lucru e foarte important de oarece spunând că în art. 270, n. 8, legea cere ca semnarea să se facă cu numele sau cu „*firma socială*“, după cum pretinde D-l Antonescu, ajungem la concluzia că numai societățile pot semnă cu firmelor, nu și ceilalți comercianți, ceea ce nu putem admite. Legea ne spune că semnarea se va face cu numele emitentului sau cu firma sa, adică ori de câteori emitentul are firmă, el va putea semnă cu firma sa. Semnarea cu firma nu se referă numai la societăți ci și la comercianții, cari exercită comerțul individual, căci „*firma* este numele cu care neguțatorul își exercită comerțul. Fără o firmă nu se poate concepe un comerciant, după cum nu se poate concepe un cetățean fără un nume“. (La *ditta* è il nome con cui il negoziante esercita il commercio.

Senza una ditta non è concepibile un commerciante, come non è concepibile un cittadino senza un nome. *Vivante*, I, n. 157).

Legea se referă și la firma comercianților, căci numele lor civil poate diferi de semnătura sub care ei își exercită comerțul. E adevărat că la Italiani e controversată cesiunea dacă sunt admise așa zisele firme derivate (transmise altuia), majoritatea fiind pentru admiterea lor. Nu e însă nici o îndoială că firma unui individ poate să nu coincidă cu numele său civil. De aceea în art. 270 se zice numai *firma*, iar nu *firma socială*, ca să arate că o cambie semnată de orice comerciant (individ sau societate) cu firma sa, naște obligație cambială pentru emitent.

Este indiscutabil chiar în Italia, unde nu e o lege a firmelor, nici registru de înscrierea lor, că un comerciant are dreptul să adopte o firmă compusă din numele său prescurtat, sau arătat prin inițială, cum și conservarea firmei, deși a intervenit o schimbare în starea sa civilă din cauza unei căsătorii, adopțiuni, etc. Dar să reproducem câte-va rânduri ale Prof. *Vivante*, pentru a se vedea mai bine eroarea, în care cade d-l Antonescu. Savantul italian vorbind de întrebuințarea firmelor ce nu coincid cu numele civil, spune: „Le leggi hanno riconosciuto implicitamente quest'uso. Così il Codice di commercio permette al negoziante di obbligarsi cambiariamente colla sua ditta, cioè con un nome abbreviato, mentre impone agli altri cittadini di firmarsi coll'intero nome e cognome. (Vol. I, n. 161)“. Ceeace înseamnă: „Legile au recunoscut implicit această întrebuințare. Așa, Codul de comerț permite comerciantului să se oblige cambiaricește cu firma sa, adică

cu un nume prescurtat, pe când celorlalți cetățeni le impune să semneze cu întreg numele și pronumele“.

C. Cambia poate fi semnată de un mandatar special.

O persoană poate să fie obligată cambiaricește, deși nu a semnat cu propria-i mână vre-o cambie, ori de câte ori semnează pentru acea persoană un reprezentant al său. Mai mult, sunt persoane ce nu se pot obliga decât prin reprezentanți, așa: persoanele morale, societățile comerciale, minorii neautorizați să facă comerț.

Reprezentanța este de două feluri: voluntară și legală.

Reprezentanța voluntară naște din libera voință a persoanelor, pe când cea legală isvorăște din lege. Cea din urmă este instituită și guvernată de dispozițiunile legii; cea dintâi de voința persoanei ce conferă mandatul.

Art. 270 cod comercial nu se mulțumește cu o reprezentanță generală, el vrea ca cel ce emite sau trage o cambie să aibă un mandat special, care să-i confere acest drept. Iar *Prof. Vivante* (1041, 1042) socotește că dispozițiunea articolului 270 referitoare la mandat fiind excepțională, ea nu se aplică de cât pentru obligațiunea emitentului sau trăgătorului. Pentru celelalte obligațiuni cambiarii (gir, accept, aval) nu este nevoie de un mandat special. Majoritatea doctrinei, însă, este de părere că deși legiuitorul nu a reprodus dispozițiunea art. 270, în ce privește mandatul și la celelalte obligațiuni cambiale, cu toate acestea asemănarea dintre toate obligațiunile cambiale este de așa fel în cât nu s'ar pricepe de ce să se

ceară un mandat special numai pentru emiterea cambiilor. Legiuitorul din nebăgare de seamă nu a mai reprodus dispozițiunea, de care ne ocupăm, și la gir, accept, aval, cum nu a reprodus dispozițiunea art. 270 n. 8 referitoare la semnătură, nici la gir, nici la aval, etc., și cu toate acestea indiscutabil că aceleaș norme guvernează, căci la toate obligațiunile cambiale trebuie să fie semnătura cu numele sau cu firma celui ce se obligă, deși legea nu spune pentru fie care obligațiune în parte. Dar dacă ar fi să tragem argument din lipsa cerinței unui mandat special pentru celelalte obligațiuni cambiale, am trebui să spunem, mai întâi, că la aceste obligațiuni nu se admite reprezentanța, căci lipsește un text de lege care să încuviințeze mandatul pentru gir, accept, etc., ceea ce ar fi contrar cu principiile generale. (*Conform: Supino, 114, 144, 238; Bonelli, 56; Sacerdoti, în Diritto commerciale, 1883, 158; Calogero Gangi, în Consuente commerciale, 1906, 86; Vidari, 6484*).

Legea cere mandat special, dar aceasta nu însemnează un mandat pentru fie care emiteră de cambie, pentru fie care operațiune cambială.

Este suficient un mandat special pentru a subscrie cambii, căci știm că, conform art. 1535 cod civil, mandatul este special pentru o afacere, sau pentru oarecari anume afaceri. Deci mandatul dat unei persoane de a subscrie cambii, fără a arăta ce anume cambii, se va considera ca mandat special, fiind vorba de „oarecari anume afaceri”. (*Conform: Vivante, 1041; Bonelli, 56; Supino, 51; Casația Palermo, 7 Iulie 1906, Consuente comm., 368; Casația Napoli, 1 Aprilie 1892,*

Foro, Repert., cuvântul Mandato, n. 12; *Apel Messina*, 26 August 1901, *Foro*, Repert., cuvântul Effetto cambiario, n. 22; *Apel Perugia*, 1887, *Foro*, 1888, 758).

«Mandatul — zice Curtea de apel din Casale — pentru a trage sau emite cambii în numele altuia nu trebuie să fie special pentru fiecare schimbie.

«Mandatul special este acela care se conferă pentru o determinată afacere, sau pentru o determinată specie de afaceri; mandatul general este acela care se conferă pentru totalitatea sau pentru orice fel de afaceri de ale mandantului». (*Curtea de apel din Casale*, 18 Februarie 1889, *Giurisprudenza Casale*, XI. 91).

Mandatul generic de a contracta datorii nu împuternicește pe mandatar de a semnă cambii, căci în asemenea mandat lipsește voința mandantului de a se vedea supus rigorilor dreptului cambial. (*Conform: Vivante*, 1041; *Supino*, 51; *Sorani*, p. 83; *Giannini*, Azioni ed eccez. camb. p. 131; *Casația Napoli*, 1 Aprilie 1892, *Giurisprudenza italiana*, 1235; *Casația Roma*, 24 Aprilie 1895, *Giurisprudenza it.*, 714. *Contra: Apel Perugia*, 2 Mai 1887, *Foro it.*, 1888, 758; *Apel Veneția*, 31 Iulie 1888, *Temi Veneti*, 1888, 523; *Calogero Gangi*, în *Consulente comm.*, 1906, 85).

Din acelaș motiv mandatul de a cesiona creanțe, nu autoriză girarea cambiilor (*Bonelli*, 56 nota 3; *Staub*, 95 n. 6). Chiar mandatul de a subscri titluri de credit nu implică autorizarea de a semnă cambii. (*Conform: Vidari*, VII, p. 318; *Vivante*, 1041; mulți autori însă socotesc această părere excesivă: *Bonelli*, loc. cit., *Calogero Gangi*, loc. cit; *Noto*

Sardegna, în *Circolo Giuridico*, 1906, p. 57; *Apel Venetia*, 4 Martie 1898, *Monitore*, 99, 252.

În orice caz mandatul prin care mandatarul are facultatea de a consimți la *acte de orice natură, publică sau privată*, nu este un mandat special în vederile art. 270 n. 8, și cu drept cuvânt critică *Bonelli*, decizia *Curții de Casație din Torino*, din 20 Ianuarie 1905 (*Rivista di dir. comm.* 1905, II, 3), care într-o asemenea speță admite contrariu (*Bonelli*, 56, nota 3).

Mandatul dat numai pentru anumite figuri de obligațiuni cambiale (accept, gir) nu se poate extinde la cele nementionate. (*Bonelli*, loc. cit; *Apel Casale*, 18 Februarie 1889, *Giurisprud. cas.*, 1889, 91).

Mandatul poate fi expres, tacit, verbal sau scris. În Italia cestiunea formei mandatului este controversată. Unii văd în mandat un accesoriu al cambiei, care trebuie s'o însoțească în timpul circulației și cu care trebuie prezentată la plată. După aceștia, mandatul pentru a emite sau trage cambii trebuie neapărat să fie scris. (Conform: *Vidari*, 6484, nota 3; *Supino*, 51; *Sorani*, 78; *Casația Firenze*, 21 Decembrie 1905, *Foro*, 1906, 77; *Cas. Torino*, 13 Septembrie, 1893, *Giurisp. Tor.*, 1260; *Apel Cagliari*, 29 Iulie 1897, *Foro*, cuvântul *Effeto* cambiario, n. 142; *Apel Genova*, 16 Aprilie 1886, *Foro*, 1060).

După alții, mandatul poate fi și verbal, ba chiar tacit. Mandatul într'adevăr, nu face, parte integrantă din negoțul juridic la care se referă, el este o declarare de voință, de sine stătător și supus la reguli proprii. (*Bonelli*, loc. cit.). De aceea nu trebuie să zicem că dacă negoțul juridic — în specie cam-

bia, — la care se referă mandatul, se constituie prin inscris, tot așa să se confere și procura (mandatul). E greșită părerea care susține că mandatul e un accesoriu al cambiei ce trebuie s'o însoțească și cu care trebuie prezentată la plată. Căci a se cere aceasta, însemnează a face din mandat o parte integrantă a cambiei, ceea ce legea nu voeste, căci dacă ar fi voit, ar fi spus-o cum s'a întâmplat cu protestul și cu socoteala de întoarcere (art. 336). Sunt pentru valabilitatea mandatului verbal în materie cambială: *Vivante*, 1038; *Bonelli*, loc cit.; *Sraffa*, *Mandato commerciale*, p. 33; *Sacerdoti*, în *Diritto comm.*, 1883, 158; *Lessona*, în *Foro it.*, 1906, I, 77; *Calogero Gangi*, în *Consulente comm.*, 1906 p. 66; *Apel Genova*, 16 Aprilie 1886, *Foro*, 1886, 1260; *Casația Torino*, 21 Februarie 1896, *Giurisprudenza torinese*, 1896, 245; *Casația Torino*, 20 Ianuarie 1905, *Rivista di dir. Comm.*, 1905, II, 3.

După o a treia părere mandatul trebuie să fie scris, însă nu e nevoie ca să întovărășească cambia. Conform: *Giannini*, p. 73 și nota 2; *Terrana*, *Avallo*, p. 108; *Casația Palermo*, 7 Iulie 1906, *Circolo giuridico*, 1906, 213; *Apel Genova*, 22 Aprilie 1898; *Foro*, 1898, 761; *Apel Genova*, 22 Iunie 1899; *Temì Genov.*, 1899, 446.

Admițându-se mandatul special verbal, cel ce primește o cambie emisă de un mandatar cu mandat verbal și chiar tacit, se va găsi în situațiunea de a fi nevoit să probeze cu martori existența mandatului special; probă ce n'ar mai face-o, dacă mandatul ar fi fost scris și dacă actul constatator l'ar avea în posesia sa. În orice caz este o chestiune de probă.

La noi s'a decis că o cambie poate fi semnată în

locul trăgătorului sau emitentului, de un mandatar special, care după principiile generale poate fi și tacit și se poate dovedi după toate mijloacele de drept comun. (*Curtea de apel Iași*, 13 Iunie 1898; *Curierul Judiciar*, 1898, p. 216, *Eftimie Antonescu* p. 71-72; *Casația II*, 18 Ianuarie 1899, *Buletin*, 1899, p. 57, *Dreptul*, 1899, p. 171, *Eftimie Antonescu*, loc. cit.).

Mandatul special nu numai că poate fi tacit, dar poate fi și implicit. Așa se întâmplă cu *prepușii*. (*Bonelli*, loc. cit.; *Vivante*, 1041). Mandatul dat prepusului poate fi expres sau tacit. Când e tacit, față de terții cuprinde toate actele necesarii exercițiului comerțului, deci și emiteri de cambii (art. 394, 395 cod. comercial).

Când însă mandatul dat prepusului este expres și în el nu se acordă puterea de a emite cambii trebuie exclusă facultatea acestuia de a obliga cambiaricește pe patron. (*Bonelli*, 56, nota 6; *Apel Milano*, 14 August 1909, *Dir. commerciale*, 965).

De asemenea lichidatorii unei societăți au un mandat special în virtutea legii (*Vivante*, loc. cit.; art. 205 cod. com.).

Dar ce vom zice despre persoanele ce-și iau ființă pentru exercitarea comerțului, cum sunt societățile comerciale, sau despre incapabilii autorizați să exercite comerțul? Trebuie ca în mandatul sau în autorizarea ce li se conferă să se specifice expres facultatea de a se putea obliga cambiaricește? Nu găsesc necesar o asemenea specificare, cel puțin pentru societățile comerciale: *Vidari*, 6484; *Sacerdoti*, loc. cit.; *C. apel Firenze*, 14 Iulie 1908, *Giurispr. it.*, 1908, 667; *Bonelli*, 57 și nota 1. Acesta din urmă pentru

ambele ipoteze: societăți și incapabili autorizați. Gătesc că trebuie arătat în mod expres: *Giannini*, p. 131 nota 1; *Casația Torino*, 28 Iulie 1885, în *Dir. comm.* 1885, 850.

Mandatarul trebuie să semneze în calitate de reprezentant al mandantului său. Numele mandantului poate fi pus cu stampila sau în orice alt mod. Dacă mandatarul nu indică în niciun fel intențiunea sa de a obliga pe mandante, în acest caz el singur va rămâne debitor cambiaricește, iar în contra mandantului nu va fi nici-o acțiune cambială, căci lipsește semnătura proprie a acestuia cum și a mandatarului său în această calitate (*Vivante*, 1042; *Casația Roma*, 13 Iulie 1893, *Foro*, 1893, 1329).

Dacă cel ce semnează ca mandatar în realitate nu are mandat dela persoana, în numele căruia asumă obligațiunea, vom spune că nu există nicio obligație cambială, nici chiar față de falsul reprezentant, căci lipsește voința acestuia de a se obliga cambiaricește (*Vivante*, 1039; *Bonelli*, 59 și nota 1; *Giannini*, Azioni ed eccezioni, 85 și în *Dir. commerciale*, 1894, 170. *Contra*: *Sorani*, 79; *Terrana*, 106; *Supino*, 51). Cu totul altfel e la Germani, la cari art. 95 prevede că falsul reprezentant rămâne obligat cambiaricește. La noi, tocmai lipsa unei asemenea dispozițiuni ne îndreptățește a susține că falsul reprezentant nu rămâne obligat cambiaricește. În contra lui se va putea intentă acțiune civilă de daune sau chiar acțiune penală (*Vivante*, loc. cit.).

Deși când cel ce emite o cambie ca mandatar, depășind sau neavând mandat, în principiu nu obligă cambiaricește pe presupusul mandante, totuși vom aplica și aici art. 1546 cod. civil, după care man-

dantele rămâne obligat dacă ratifică expres sau tacit (*Bonelli*, 59). Profesorul *Vivante* (No. 269, 270) susține că art. 1546 trebuie interpretat ad litteram și anume că ratificarea nu are loc decât atunci când mandatarul a depășit mandatul, nu și când nu a existat mandat. Socotesc că ratificarea are loc în amândouă cazurile și pentru detalii referitoare la chestiunea ratificării, trimetem la articolul eminentului magistrat *Andrei Rădulescu*, apărut în «*Pagini juridice*», 1915, 1068 și urm.

Dacă reprezentantul în loc să semneze în această calitate, se mulțumește pur și simplu să scrie numele mandantului, în acest caz mandantele se poate opune la plata sumei, când posesorul cambiei i-ar intenta acțiune cambială. Excepțiunea celui ce figurează ca emitent (avalant, etc.) și prin care arată că semnătura nu e a lui, trebuie primită de instanțele judecătorești, chiar dacă reclamantul dovedește că cel ce a pus semnătura era mandatarul pârâtului (emitentului, avalantului, etc.), căci este lucru clar că art. 270 cere o semnătură originală, adică proprie, fie a însuși obligatului, fie a mandatarului său. Dar și în această ipoteză, posesorul cambiei poate urmări pe mandant pe cale civilă sau comercială, după cum va fi cazul, însă un lucru rămâne cert că el nu are acțiune cambială în contra emitentului. (*Vivante*, 1031).

Sunt însă autori italieni (*Bonelli*, 60, care citează și pe *Sorani*, § 192), cari sunt de părere că este obligațiune cambială și atunci când mandatarul scrie pur și simplu numele mandantului fără a-l adăoga și pe al său (ca mandatar), oridecâteori se dovedește că cel ce a scris numele avea mandat și a lucrat pentru mandante. Acești autori citează în sprijinul

lor, doctrina germană, dar e bine să știm că textul din legea germană care se ocupă cu reprezentarea (mandatul, art. 95) este cu totul diferit de textul nostru.

D. Capacitatea pentru a se obliga cambiaricește.

În codul comercial nu se arată ce capacitate trebuie să aibă cineva pentru a face un act de comerț; codul comercial se ocupă numai de capacitatea ce se cere spre a fi comerciant. La acest principiu e o singură excepție: art. 11, după care minorul emancipat, chiar necomerciant, trebuie să se conformeze articolului 10 cod comercial, pentru fiecare act pe care legea îl consideră ca fapt de comerț. Vom spune prin urmare că în ce privește capacitatea cambială, vom aplica regulile generale ale capacității civile, adică normele dreptului civil, deoarece codul comercial nu prevede dispozițiuni în această privință. (*Vivante*, n. 114; *Bonelli*, n. 61 și nota 1; *Supino*, n. 3). În codul comercial francez sunt reguli speciale pentru capacitatea cambială (art. 113, 114), și tot așa era în vechiul nostru codice de comerț (art. 109, 110).

Regula generală este că sunt capabili de a se obliga cambiaricește, toți cei ce sunt capabili de a se obliga prin contracte. Iar art. 950 cod civil ne arată cari persoane nu au capacitatea de a se obliga prin contracte: minorii, interzișii, femeile măritate, în cazurile determinate de lege și în genere toți aceia cărora legea le-a prohibit oarecare contracte.

I. *Minorii* necomercianți nu au capacitatea de a se obliga, deci ei nu pot nici să-și asume vre-o obligațiune cambială. Minorii comercianți se pot obliga, pentru tot ce privește comerțul lor, prin cambii. Dar

ca minorii să fie comercianți trebuie să îndeplinească formalitățile cerute de codul comercial (art. 10).

Minorul emancipat nu se poate obliga cambiari-
cește, sub nici un cuvânt, decât observând aceleași
reguli, ale art. 10, prevăzute pentru minorii ce voesc
a deveni comercianți.

Ceeace nu poate face minorul necomerciant, poate
face tutorul, care îl reprezintă. Aci, însă, e discu-
țiune, dacă tutorul pentru obligațiunile ce derivă din
fapte de simplă administrațiune, poate semnă cambii,
în calitate de tutor, fără să aibă nevoie de vre-o
autorizare.

După o primă părere, în legislația noastră, tutorul
neautorizat conf. art. 13 cod comercial de a continua
comerțul în interesul minorului, nu poate să repre-
zinte pe acesta la acte izolate de comerț, și ca
consecință, tutorul nu poate să oblige cambiari-
cește pe minor, chiar pentru obligații ce ar derivă din
fapte de simplă administrație, decât dacă s'a res-
pectat art. 13 cod. comercial (*Manara, Delle so-
cietà e delle associazioni commerciali*, n. 13-14, 35).

După o a doua părere, pe care o găsim cea
mai întemeiată tutorul poate neautorizat, el singur
să oblige pe minor cambiari-
cește oridecâteori obli-
gația cambială derivă dintr'o faptă de simplă ad-
ministrație. Această părere se reazimă pe două
considerațiuni: a) nu întotdeauna un act de comerț
(în speța noastră, cambia) depășește actele de
simplă administrație; b) tutorul poate în interesul
minorului să facă acte izolate de comerț, fără să
fie autorizat a continua comerțul conform art.
13. Este adevărat că legea oprește pe minorul
emancipat să facă acte izolate de comerț, fără să

aibă autorizația de a fi comerciant, dar dispoziția art. 11 este excepțională și înlătură posibilitatea ca minorul să exercite de fapt, prin repetarea actelor de comerț, profesiunea de comerciant, iar creditorii să se găsească în fața unui debitor căruia legea să nu-i recunoască calitatea de comerciant, și deci în contra lui să nu se aplice severitatea codului comercial. Acest inconvenient n'ar fi în cazul tutorului căci el e responsabil de gestiunea lui și poate fi pedepsit chiar ca bancrutar (art. 883, *Vivante*, n. 115).

După o a treia părere, a contracta obligații cambiale, însemnează a face acte ce întrec, depășesc actele de simplă administrare, și aceasta din pricină, că obligația cambială este o obligație abstractă, indiferentă de cauza care a dat naștere obligațiunei, cât și din pricina gravității, și a efectelor speciale inerente cambiei. (*Bonelli*. n. 57). Deci deși obligația, în virtutea căreia tutorul voeste să emită o cambie, este un act de simplă administrație, totuși tutorul spre a obliga cambiaricește pe minor trebuie să fie autorizat conform art. 401 și 402 cod. civil. (C. apel București, II, n. 268/911, în *Eftimie Antonescu*, p. 672) sau să fie autorizat să facă comerț. Dacă cel ce exercită puterea părintească, sau tutorul au fost autorizați să continue comerțul, dar nu s'au făcut publicațiile prevăzute de art. 13, cambiile semnate de ei, obligă pe minor, căci publicațiile sunt numai în interesul terților. (*Bonelli*. n. 57, nota 3). Dar să presupunem că un tutor în această calitate, fără nici-o autorizație, pentru acte de simplă administrație emite cambii. Conform acestei a 3-a păreri tutorul în această ipoteză, nu poate, în mod valabil, obliga cambiaricește pe minor, însă posesorul

cambiei va avea acțiune în contra minorului, și nu o acțiune cambială, ci acțiunea ce derivă din raportul cauzal, care a dat ocaziune la emiterea cambiei. (*Bonelli*, n. 57; Minoritatea Curții de apel București, s. II, n. 268/911, în *Eftimie Antonescu*, p. 674). Curțile de casație din Palermo și Firenze, au decis cu toate acestea contrariu, însă cu drept cuvânt au fost criticate deciziunile lor. (Cass. Palermo, 15 Sept. 1894, *Monitore*, 5, 32; Cass. Firenze, 19 Ianuarie 1907, *Annali*, 180; Cass. Firenze, 3 Mai 1909, *Temi*, 289). E adevărat că atunci când tutorul nu a fost autorizat, nu se aplică art. 273 codul comercial; dar tutorul, care putea face acte de administrație și deci obligă pe minor, a reprezentat pe acesta în actele de asemenea natură, iar dacă le-a dat forma cambială, ceeace nu era în puterile lui, nu însemnează că minorul nu rămâne obligat după dreptul comun pentru actele de simplă administrație (reparații, chirie, ect., făcute de tutor. *Bonelli*, 57, nota 4).

II. *Interziții* sunt asimilați minorilor în ceeace privește persoana și averea lor (art. 454 cod. civ.), de aceea ei nu se pot obliga cambiaricește.

III. Cei puși sub consiliul judiciar nu au nevoie de asistența curatorului decât pentru actele care intră, textual sau cel puțin în mod virtual, în enumerarea art. 445 și 458 cod. civil. Pentru toate actele neprevăzute în aceste articole, cel pus sub consiliu judiciar are capacitatea unui major; deci poate singur să le îndeplinească fără a avea nevoie de vre-o asistență, iar creditorii vor putea urmări bunurile lui imobile și mobile, pentru toate actele contractate în limitele capacității sale, adică în limitele unui act de administrație, fiindcă este de

principiu că «*qui s'oblige oblige le sien*» (Conf. *Alexandresco*, III, p. 107; *Aubry et Rau*, I, § 140 și autoritățile citate de savantul nostru profesor d-l *Alexandresco*).

Cel pus sub consiliu judiciar putând a se obliga pentru tot ce privește conservarea și administrarea averii sale, mai mult putând cumpără pe credit cele necesare întreținerii sale, bine înțeles în justele limite ale nevoilor și a averii de care dispune, desigur că va putea pentru asemenea acte să se oblige și cambiaricește, căci nici un text de lege nu-l împiedică a face acte izolate de comerț, cari ar fi consecința administrațiunii și conservării persoanei și averii lui. (Conf. *Alexandresco*, III, p. 103, nota 1; *Vivante*, n. 119; *Supino*, 5; *Fr. Ferrara*, în *Rivista di dir. comm.* 1908, II, p. 56; *Pagani*, în *Riv. di dir. com.* 1910, II, 510; Cass. Torino, 28 Oct. 1886, *Giurisprudenza it.* 1887, 73; Cass. Firenze, 14 Mai 1891, *Foro it.* 1891, 715; C. apel Bologna, 21 Iunie 1907; *Rivista di dir. comm.*, 1908, II, 56; C. apel Modena 11 Decembrie 1909, *Rivista di dir. comm.* 1910, II, 510).

În Franța s'a decis că cel pus sub consiliu judiciar, poate fără asistența curatorului, să se oblige pentru furniturile necesare lui și familiei, însă numai proporțional cu nevoile și averea sa, iar cambiile emise pentru asemenea furnituri sunt valabile: *Alexandresco*, III, p. 103, nota 1; Orleans, 1 Iunie 1853, S. 55, 2, 641. P. 53, 2, 125. — Cas. 3 April 1855, S. 55, 1. 641. — P. 55. 1. 611. D. 55, 1, 129. Vezi Neagu, II, p. 400, No. 55. *Contra: Bonneli*, n. 63 și notele 3, 4, 6;

Giannini, p. 151; *Sraffa*, *Mandato commerciale* 8.

Iată în această privință cum motivează *Curtea de Apel din Bologna*: (21 Iunie 1907, *Rivista di dir. comm.* 1908, 2, 56).

„Chestiunea de rezolvat trebuie să fie examinată și decisă în relațiune cu starea de fapt existentă în momentul în care s'a contractat obligațiunea și în care s'a aflat emitenta *Borghesi* până la 20 Iunie 1902; ceea ce însemnează că-i necesar să se cerceteze dacă emisiunea zisei cambii reprezintă sau nu unul din acele acte, cari nu sunt valabile fără asistența curatorului celei puse sub consiliu judiciar în conformitate cu art. 339 codul civil (art. 458 cod civil român).

«După cuprinsul acestui articol asistența curatorului este necesară pentru toate actele civile ale celui pus sub consiliu judiciar, cari depășesc simpla administrațiune. Doctrina și jurisprudența sunt de acord în a exclude din numărul acestor acte dobândirea lucrurilor mobile, necesare la susținerea sau, în general, indispensabile vieții celui pus sub consiliu judiciar și familiei sale, chiar de ar fi procurate pe credit, și deci sunt socotite între actele de administrațiune, pentru care nu-i nevoie de intervenția curatorului, obligațiunile contractate de cel pus sub consiliu judiciar pentru a întâmpina cheltuelile necesare la nevoile personale arătate. Oricine pricepe că legea, limitând în anumite cazuri capacitatea de a contracta a celui pus sub consiliu judiciar, a înțeles numai să împiedice risipirea patrimoniului său, iar nu să-i interzică actele la care ar putea să ia parte întrebuintând veniturile sale pentru a preîntâmpina necesitățile vieții și tocmai în aceasta consistă administrarea obișnuită a ave-

rilor cuiva. *Hoc jure utimur*; și principiul nu suferă excepțiuni, chiar dacă obligațiunea a fost contractată sub forma cambială, căci ar fi o greșală a se crede că simplul fapt al subscrierii unei cambii de către cel pus sub consiliu fără asistența curatorului, este suficient a anula și a face ineficace, deși nu depinde de niciunul din actele interzise celui pus sub consiliu. Intr'adevăr, admitându-se cumpărări pe credit, cumpărări necesare existenței unei persoane, această cauză a obligației persistă chiar atunci când s'a ales forma cambială, nefiind obligațiunea, ce derivă din cambie incompatibilă cu aceea ce rezultă din raportul juridic fundamental preexistent; aceasta-i rațiunea pentru care azi e un principiu stabilit, că emisiunea unei cambii nu atrage în mod necesar novarea obligațiunei originale, care a dat naștere cambiei, trebuind, pentru a admite contrariul, ca voința de a efectua novațiunea să rezulte clar din însuși negoțul cambial care se pretinde că produce novațiune» (art. 1269 cod. civil, art. 1130 cod. civil român).

Curtea de apel din Bologna conchide în urma considerentelor arătate, că este admisibilă dovada cu martori cerută de apelant spre a dovedi că obligațiunea cambială rezulta din cumpărături pe credit făcute de Borghesi, o femeie pusă sub consiliu judiciar, cumpărături necesare existenței ei și familiei. Și proba cu martori e admisibilă conform art. 46 cod. comercial, neputându-se opune art. 55 din același cod, deoarece indicațiunea scrisă a cauzei obligațiunei cambiale nu este cerută de lege nici ca o condițiune esențială a cambiei (art. 270), nici ca fiind necesară spre a se putea proba.

Odată admis principiul că o cambie emisă de cel

pus sub consiliu judiciar fără asistența curatorului este sau nu valabilă după cum cauza obligațiunei este un act de simplă administrațiune sau unul de dispozițiune, naște întrebarea cine va trebui să dovedească cauza obligațiunei: va fi în sarcina posesorului cambiei să dovedească că emisiunea cambiei a fost cauzată de un act de administrație, sau că va trebui incapabilul să arate că emiterea cambiei nu a fost pricinuită de un act de administrație, ci de unul de dispoziție, deci obligația nu e valabilă?

Credem că cel incapabil trebuie să dovedească incapacitatea sa, adică punerea sub consiliu judiciar; atât și nimic mai mult. Rămâne ca posesorul cambiei să dovedească în urmă chiar prin martori, după cum am văzut că a decis Curtea de apel din Bologna, că emiterea cambiei a avut drept cauză un act de administrare. În acest sens și *Cesare Pagani*, care critică o decizie a Curții de apel din Modena din 11 Decembrie 1909, întrucât această instanță a admis contrariul, adică obligația pentru cel pus sub consiliu de a dovedi că obligația a rezultat dintr'un act de dispozițiune (*Rivista di diritto comm.* 1910, 2, 510).

IV. *Femeea măritată*. Art. 199 cod. civ. enumeră ce acte extra-judiciare nu poate face femeia măritată. Dar în mod constant se admite că enumerarea făcută de acest articol nu este limitativă, ci pur enunciativă (*D. Alexandresco*, I, 750; *Aubry & Rau*, V, § 472, p. 142 nota 18; *Planiol*, III, 262). În principiu femeia măritată este incapabilă de a face vre-un act extrajudiciar fără autorizația soțului. Acest principiu suferă unele excepțiuni arătate de

diferite articole din codicele civil. Aşa, după articolul 1265, femeea separată de bunuri, fie prin contractul matrimonial, fie prin justiție, dobândește libera administrațiune a avutului său, putându-se chiar obliga în limitele administrațiunii bunurilor sale (*D. Alexandresco*, I, p. 756).

Aplicând acest principiu în materie cambială, vom spune că femeea măritată, în regulă generală, nu se poate obliga cambiaricește decât cu autorizațiunea bărbatului; în mod excepțional se poate obliga cambiaricește fără autorizarea bărbatului, pentru actele de administrare în cazul când ea este în stare de separare de bunuri. Aceasta e și teoria dominantă în Italia: pentru toate actele pe care femeea le poate face fără autorizarea bărbatului, se poate și obliga cambiaricește singură. Iar argumentele sunt aceleași ca și la cel pus sub consiliu judiciar. (*Vivante*, 118, *Supino*, 13; *Bolaffio*, *Temi Venete*, 1884, 237; *Boggio*, I, 1739, *Pagani*, *Commentario al codice di commercio*, I, 106. *Vidari*, 6475; *Bertolini*, în *Legge*, 1889, II, 790. A se vedea citațiile de autori și jurisprudență, în *Bonelli*, p. 131, nota 6).

În Italia se admite că atunci când e nevoie de autorizarea bărbatului, aceasta poate să se dea în mod expres, dar poate rezulta și implicit, spre exemplu, prin tragerea unei cambii asupra soției, care o acceptă: e vorba de cazuri incompatibile cu intențiunea de a refuza autorizarea. (*Vivante*, 118, nota 4, care citează ca jurisprudență: *Cass. Napoli*, 24 Iulie 1897, *Giurisprudenza italiana*, 1897, 967; *Cass. Napoli*, 28 Iulie 1896; *Cass. Roma*, 1 Iulie 1896, *Giurispr. it.*, 1896, I, 744, 769;

Cass. Napoli 24 Iulie 1898, *Monitore*, 867; Apel Trani, 21 Noembrie 1902, *Riv. giur. Trani*, 938; Apel Bologna, 27 Decembrie 1901, *Temi*, 1902, 159; Apel Milano, 22 Decembrie 1903, *Monitore*, 1904, 434).

Caracterul nulității. Nulitatea bazată pe incapacitate este relativă (*Vivante*, I, n. 122) și codul comercial neocupându-se de efectele nulităților relative, vom găsi în codul civil și în comentatorii acestui codice toate principiile aplicabile și în materie cambială, oricâteori va fi vorba de nulitatea provenită din incapacitate.

Proba incapacității. Desigur că cel ce susține că la emisiunea cambiei era incapabil, trebuie să dovedească incapacitatea. Din acest punct de vedere nimic deosebit. Chestiunea devine mai interesantă atunci când spre a dovedi incapacitatea, pârâțul trebuie să mai arate că data din cambie nu este cea adevărată, căci s'a pus alta, tocmai a ascunde adevărata epocă a emisiunii, când cel ce emitea era incapabil. În asemenea ipoteză, pârâțul va putea proba față de orice posesor al titlului adevărata dată, și odată aceasta stabilită, cambia nu va mai avea efect față de el, întrucât nu s'au respectat regulile prevăzute pentru incapabili. (A se vedea ceea ce am zis relativ la Dată. „*Contra proba timpului arătat în cambie*“).

Tabla de materii

Introducere în drept cambial

	<u>Pag.</u>
<i>I. Privire generală asupra legislațiunei cambiale .</i>	
<i>II. Caracterele Cambiei</i>	6
<i>III. Funcțiunea economică a cambiei</i>	11

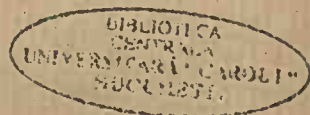
Condițiunile esențiale ale cambiei

<i>I. Deosebirea dintre cambia trată și biletul la ordin .</i>	21
<i>II. Condițiunile extrinseci și intrinseci</i>	23
<i>No. 1. Prima condițiune esențială: data</i>	25
<i>A. Locul emisiunei</i>	25
<i>B. Timpul emisiunei</i>	27
<i>C. Poate să aibă o cambie mai multe date? .</i>	35
<i>D. Unde trebuie scrisă data</i>	36
<i>E. Lipsa datei de emisiune</i>	37
<i>No. 2. Numirea de cambie sau poliță</i>	37
<i>No. 3. Numele persoanei sau firma primitorului .</i>	43
<i>No. 4. Clauza la ordin</i>	49
<i>No. 5. Arătarea sumei de plătit</i>	50
<i>A. Orice cambie trebuie să arate o sumă de plătit .</i>	>
<i>B. Locul unde trebuie scrisă suma de plătit .</i>	51

II

Pag.

<i>No. 6. Arătarea scadenței</i>	51
<i>No. 7. Arătarea locului plății</i>	52
<i>A. Cum trebuie desemnat locul plății</i>	>
<i>B. Pot fi arătate în cambie mai multe locuri de plată?</i>	56
<i>C. Când nu e necesar</i>	58
<i>D. Când nearătarea atrage nulitatea</i>	59
<i>E. Locul de plată poate diferi de locul emisiunii</i>	>
<i>No. 8. Semnătura emitentului</i>	60
<i>A. Cambia trebuie semnată de trăgător</i>	62
<i>B. Trăgătorul trebuie să semneze cu numele sau cu firma sa</i>	66
<i>C. Cambia poate fi semnată de un mandatar special</i>	77
<i>D. Capacitatea pentru a se obliga cambiaricește</i>	85

II

Pag.

No. 6. Arătarea scadenței	51
No. 7. Arătarea locului plății	52
A. Cum trebuie desemnat locul plății	»
B. Pot fi arătate în cambie mai multe locuri de plată?	56
C. Când nu e necesar	58
D. Când nearătarea atrage nulitatea	59
E. Locul de plată poate diferi de locul emisiunii	»
No. 8. Semnătura emitentului	60
A. Cambia trebuie semnată de trăgător	62
B. Trăgătorul trebuie să semneze cu numele sau cu firma sa	66
C. Cambia poate fi semnată de un mandatar special	77
D. Capacitatea pentru a se obliga cambiaricește	85

